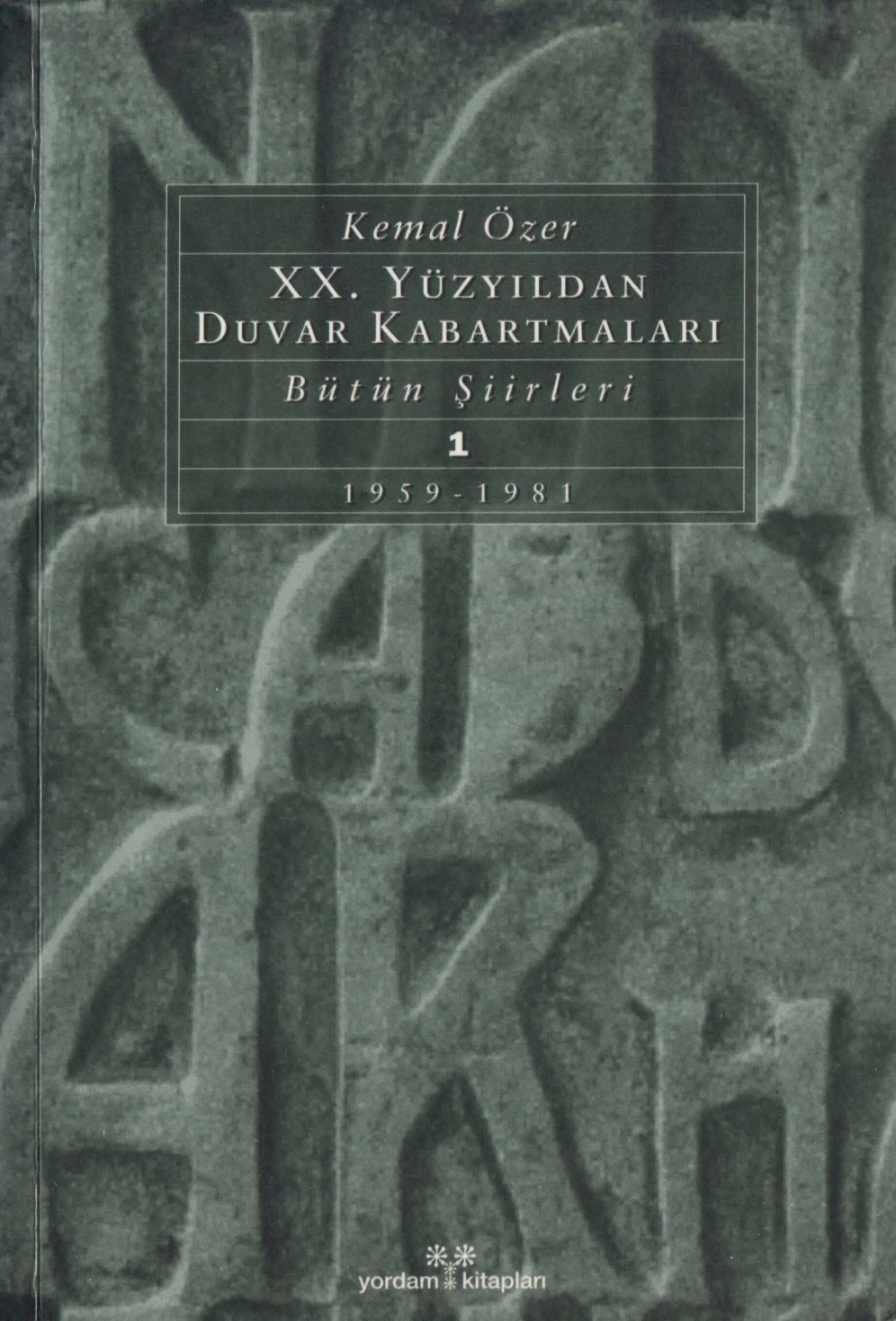

Kemal Özer

XX. Yüzyıldan Duvar Kabartmaları

Bütün Şiirleri

1

1959-1981

yordam kitapları

YORDAM KİTAPLARI:57
SEÇKİ DİZİSİ:1
Birinci Basım: Eylül 2000

Kapak fotoğrafı: Gökçe Yıldırım
Kapak: SCTL

ISBN 975-524-053-5
ISBN 975-524-054-3

Yordam Kitapları
isteme adresi – İstanbul Evleri 27/1
34590 Bahçelievler-İstanbul
Tel ve fax: (212) 502 16 90

DEMET YAYINCILIK
Piyerloti Cad. Dostlukyurdu Sok. Selimbey İşhanı No: 8 Kat: 3
Cağaloğlu-İSTANBUL Tel: (212) 516 99 36 Fax: (212) 517 03 70
Dizgi: Demet Yayıncılık / Baskı: Kurtiş Matbaası

KEMAL ÖZER

XX. YÜZYILDAN DUVAR KABARTMALARI

Bütün Şiirler

I

yordam kitapları

Şiir karşısında hep inançlı oldum. Nerede, ne zaman yazıldığı, kimin yazdığı bilinmeyen bir şiir karşısında bile. Hatta bir şiirin tümü değil, nasıl ele geçtiği bilinmeyen bir bölümü karşısında bile.

Ne zamandan beri? Duvardan kopmuş bir kabartma parçasına baktığında, gözün o eksik bırakılan duvarı da görebileceğini öğrendim öğreneli.

O zamandan beri, şiiri bir duvar kabartması olarak düşündüm hep. Eksik bırakılmaya boyun eğmeyen, bir dize değil bir sözcük bile yerinden oynatılsa aksadığını hemen açığa vuran.

Sonra şiirlerin yan yana getirildiği kitapları bir duvar kabartması olarak düşündüm. Bir şiirin sıralamadaki yeri bile değişse içeriğe gölge düşeceğini belli eden.

Sonra da kitapların yan yana gelmesini bir duvar kabartması olarak düşündüm. Her birinin tek tek söylediğini, bir araya geldiklerinde bir üst dile dönüştüren.

Duvar kabartmaları nasıl birer süsleme değilse, onu yapanın kimliğini olduğu kadar yaşadığı topluma ve çağa tanıklığını nasıl yansı-

tıyorsa, kitapları bir araya getiren toplamlar da öyle olmalı.

O yüzden böyle bir toplama *XX. Yüzyıldan Duvar Kabartmaları* adını vermek uygun göründü bana. Şiirlerimi topluca el altına getiren bu toplam, öncelikle kuşkusuz 1950-2000 yılları arasında yaşananların bir izdüşümü. Ama yalnız benim yaşadıklarımın değil, aynı zamanda bir toplumda, bir ülkede yaşananların, o toplum ve ülkenin de içinde yer aldığı bir dünyada, bir çağda yaşananların. Yine kuşkusuz, yaşananlara bakışın, yaşananlara karşı alınan tutumun, takınılan tavrın.

Elbet akla gelmesi olağan: Yalnız bunlar mı yaşandı, ya da bu kadarı yeterli mi? Şiir karşısında inançlı oldum demek, sanırım bu sorunun yanıtını da içinde taşıyor.

Nerede, ne zaman yazıldığı, kimin yazdığı bilinmeyene bile bakmasını bilen göz, eksik bırakılanı kuşku yok ki görmekte zorlanmayacaktır.

KEMAL ÖZER

Semizkumlar, 10 Eylül 2000

GÜL YORDAMI

Birinci basım: 1959, Yeditepe Yayınevi
İkinci basım: 1985, Can Yayınları
Üçüncü basım: 1989, Yordam Yayıncılık
Dördüncü basım: 2000, Yordam Kitapları
Beşinci basım: 2000, Yordam Kitapları

●

O n u n c u
bin

elini tutmadı onların da hiç kimse
kelimelerden başka

MERYEM

meryem üçüncü kadın sağdan girince
kudüs'ten beri ateşli ağzında sigara
ilk görenler haykırıyor yüzüne karşı
onun tuttuğu yerden bacaklarını

sormakla yakınız meryem'i çocuklardan
çay ile sırmalamış saçları altın
suya iner gölgesi bir ev aklında
merdiveni kudüs yönlü balkonu da

MERMERLERİ GÜNÜMÜZE KALAN KADINLAR

gül kokan odalarda aynalara karşı
hakkını vermişler beyazın
mermerleri günümüze kalan kadınlar
dövme tenli kıvırcık dudaklı
bir köle sabaha kadar yataklarında
utanarak yazdığı eski kitapların

LEYLÂ

taşlığına uzanmış zayıf terliklerinin leylâ
ay gibi leylâ gibi ay gibi leylâ
arkası budala memeleri orta budala
kimsenin kimseye git demediği leylâ
inmiş yukardan kirlenmiş ağızları yangında
yeninin yeni olan gözlerine sokulgan
ayakları adımlı saçları taşkın sokulgan
vardıkça leylâ soğuklara seğirten adamlar
her biri bir başka günle karşı duvarda
gözlerine kadar yorgun adamlar
gözleri ne kadar yorgun adamlar

KADIN YAKINLAMASI

ateşine tutmuş bakılanları
bir camın ardında kadın
bir yatağın ardında kadın
değdi değecek halıya ayakları

kuşun uçmak istediği halı
öğleden sonraya yağmurlu sabahtan
yanında olmak da kadından
bir o kadar azaltır sabahlığı

ödevi uyanık durmak belirsiz bakışlarla
yorganın bir ucunda saklı
ödevi öpülmek olan kendi avucunda

saçlarına duruyorum onda bıraktığı
kaç yıldır topuğuna düşen gölge
akşam günlerinin sorumsuz kadını

KIYI

ilerleyen o ilerleyen onun akşamı
haliç'te bir adam ve bir kayıkta
adını mı kullanıyor kalabalığın
böyle nasıl duruyor ıssız ayakta
ve durmaya zorluyor koskoca bir anlamı

durmaya zorluyor çünkü maraş'ta
bir kadın bir çocuğun acılarını
gözlerine doluyor gözleri maraş'ta
ve sonsuz bölümlerle kadınlığını
çoğaltmaya gidiyor şimdi maraş'ta

bir kadın bir adam sanki asılı
gitsinler gelsinler diye boşlukta
birbirini duyana kadar ağızları
bir adam bir kadın sanki yatakta
karşınızda sanki bir aşk sabahı

GÜL YORDAMI

herkesin başladığı onlar için bir gün
uzatılmış bütün iskemlelerden ayakları
herkesin yolunda onların ayakları
onlar yüzler binler düşmek zorunda olan

kapılarının önünü suluyor aylardan pazartesi
sarışın kara kumral saçlardan kadınlar
hiç güzellikleri olmadı bakılsa anlaşılır
silâhtandır onların ağlaması bir gün

kuşlar mıdır onlar ki ellerimin altında
her kanatları ayrı h a b e r
çay evi kapısından tanıyorum girer girmez
kalabalık oluyorlar daha ilk bakışta

şu bizim beğenmediğimiz korku
savaşırlık için onların açılan bir gül aralarında

L L L
â e i

kimseye aldırdığı yok
şapkalardan bir şapka
denize doğru arkası

bana mısın demiyor
günde yirmi öğün asılsa
şapka değil kıral şapkası

boyunlarınız için dikkat
olanlardan biri de kıral
lâle yetiştirmeye meraklı

KIRALIN ADAMLARI

siz bir kıraldınız nasıl hatırlamam
koyacak yer bulamayan ellerine
adamlarının sırtından başka
kıraldınız olmasın mı o kadar da

deniz sizindi düşüp düşüp sarılmalar denizi
ay durduğunda gecenin bir yanına
saçlar varmak üzereyken öteki saçlara
sizindi yan yana uyumak gecesi

kan ise yiğittir bütün bilinenlerden
el ile koymuş gibi yanına vardığınız
nasıl hatırlamam siz bir kıraldınız
adamlar aktı şehrin çeşmelerinden

HALKLI

çizdim yalnızlığıma bir koyu halk getiren
en acı gözleriyle duvara o aslanı
her bakışta bir onulmaz çılgınlığı sürdüren
aslanların bu en fazla kalabalık olanı
üstüne aşk vuranı gördüğü her dişiden

kurtarsın diye çizdim tutsak çadırlarından
tüylerinde o uzun o kara afrika'yı
her biri bir ölüm gözüyle hatırlanan
güneşte bırakılmış dövülmüş omuzları
kurtarsın diye çizdim soylu acılarından

soylu bir bakıştır o damları arkasında
ay gibi ıssızlanan tertemiz bir akşamın
düşer en beyaz gergefe kızlar ağladığında
toprağa düşer gibi en güzel gülü kanın
bir tükenmez bıçaktır sırtımın ortasında

SONUNA KADAR GİTMEK İSTİYORUM ADAMI

adımını atar atmaz "kurtuldum sokağı"
ilişkin bir gülmektir gibi gözlerine
kaldığı günden beri adamın cebine
onluklar onluklar çay paraları

bu da portakal işte parasızlıkla alındı
ellerini boyuyor kimin tutarsa kan
bu da kan portakalı işte iskenderun'dan
onunla ayakta duruyor adamın bir yanı

şimdi gitse kimbilir hangi kadına
kimbilir neden sonra varacak ayakları
vakti daralmış bir kadın bütün anlattıklarına

şimdi gitsem elimde onun bıçağı
uzanıp kesmek için bir tutam saçlarına
keser gibi ortasından yatırıp sıcağı

ELMA YEMEK KONUŞMAK

elma yemek konuşmak bir şehri durmadan
nice bırakıp gitmeler gökyüzleri kalabalık
silâhlar atılır kuşlar geçer sürüyle kuşlardan
büyükbabam eski adam kapıda şu kadarcık

eski sarhoş içilen dökülen eski şarapların akşamı
onu en gür yerinden birkaç kere yaşadım
bir evin karanlığı birkaç odası
boğazlanmış yanıyla kapıya birkaç adım

AĞIT

annem mi bir kadın
geciken bir kadın gece yatısına
ölüm kendini göstereli babamın saçlarından
günübirlik bir kadın
üsküdar'la istanbul arasında

babamdı sakalıydı babamın
bir akşam göle batırdı
çıkmamak üzere bir daha
hepsi de ekmek kokardı
sayısı unutulan parmaklarının

akşam bir attır bütün ülkelerde
serin esmer bir attır
terkisine çocukların bindiği

ÖLÜ İÇİN ŞAFAK

kanat mı vururlar o çıplaklığın üstünde şimdi
neler katan neler sürdüren en yetişkin sözleri

adı bir araya gelmekle anılan aramızda
kalabalığı biten ışığı azalan yıkılan perdesi

hiçbiri yok sığınalım o kelimelerin
kaçalım o kelimelerden hiçbiri

hiçbiri değil şimdi bize düşen
tutmaktan başka bıraktığı denizi

vurmuş bir kere en yalın ayaklarına
sokaklar nasıl vurmuşsa en yavuz zinciri

LAR LER

bir o mu bırakmış yıldızlarını damlara
avutmaya çıkmış dağ başlarını
bir o mu silâhın çamurunda yatan
elinin parmakları yüreğine doğru

öldüğü gün kadar kimse güzel olmadı

PERÇEM

açılmış bir uykudur gözleri masada
çocuğun böyle baktığı harita
kusacak gibi olduğu korkudan
en yakın elini tutmasa annesinin

ölmüşler çizgileri çizilmiş ne bilsin
ölmüşler ölüme arkalarını dönerek
çizgileri çizilmiş kızların ardahan'ın
gözleri görünmez olunca uykudan ağlamaktan

kan mı geçmiş artık bu kadar beyaz
taşlar örtüler bu kadar beyaz
kan mı geçmiş aydınlığından sokakların
çocukların bulaşmış bu kadar ellerine

her çocuk bir şehrin saat kulesi
içinde cambazlar sallanıyor ölüme
ölüm saatlerinin korkunç kulesi
bir ayağı annesine bir ayağı ölüme

YAKINLAMA

öpüşlerimiz mi oluyor o çocuk
geliyor yaz günleri bulvara
seni şaşırırım sevmemi şaşırırım
dursa ne vakit aramıza
onun gözleri böyle karanlık

onun gözleri bitmek bilmiyor
uzaktan uzağa denizsiz bir gemi
kalkıp iniyor akşamları bulvarda
saçları da bir o kadar yalnız gözleri mi
hazırım saçlarının da yolcusu olmaya

kırmızı bir ışıktır bizim öpüşlerimiz
delice vuran vakitli vakitsiz vuran
kırmızı bir ışıktır aydınlatan kanı
bir çocuğu kaldırır gibi uykusundan
öğretir gibi ona paylaşılmaz olanı

ANI

düşeceğimden korkarım ne vakit
bir ev görsem denize koşan

o da korkardı

SENİ ANMAKLA ARTIYORUM

korkak değilim umutsuz değilim bundan böyle
değiştirdim sana yaraşmayan günlerimi verdiklerinle

sana yaraşmayan ne varsa bir bir çıkarıp attım
yeller esiyor şimdi o büyük karanlığımın yerinde

geldin kutsal bildiklerimi yeniden tanımladın
ülkemi bir bakışta bağladın güzelliğine

en varılmaz yerlere vardırdın ellerimi
en gizli denizleri açtın gemilerime

sensin artık adı bir dönülmezliği çağıran
kelimeleri ölümsüz kılan şiire

AYLI KARANLIK

saklı tuttun saklı tutmanı sevdim
en karanlığa açılan kapını sevdim
yüzümü döndürmek için az mı
denizler dalgalar az mı yangınlar bulutlar
geldi savruldu üstüme geldi yıkıldı

bir nice batık taşlara gemilerim
yıkılmış ağaçlara bir nice gölgelere
gemilerim dedim beni alır götürür
onun kıyısına bırakır onun ülkesine
koskoca bir uykunun ardında
bir ormanın ardında karıncaların

olmadı mı en çok onu sevdim
saçlarını kurutmaya yaz güneşi
olmadı mı ellerini sevdim gülüşlerini
ateşler yaktım ısındım karanlığında
yoluma çıktıkça gözlerinin akşamı
ne ürkek ne büyük olduklarının akşamı

sevdim çağrıladım ben seni geceler
günler yalnız olduğumun kıyılarında
aydınlığı sürüp giderken yan yana gelmelerin
dedim elleri kimbilir kimin elinde
saçları dudakları kimbilir kimin

KARANLIĞA SAYGI

uzak olmak bu benim dediğim
aramızda vazgeçilmez bir ilgi
seni ne vakit öpsem yakın değilim
düşman mı gösterir yan yana gelmemizi
o giysiler onları birer birer giydim

görmemek gibiyiz bir daha aynı ili
aynı yabancılarız açılan sonsuzluğa
arkamızda bir damın bütün kiremitleri
kaçırılmış bir tren soluk soluğa
öldürmenin saat dokuz treni

yüzümün bu yanına bıçaklar değmeli
yüzümün bu yanı seninle gölgeli
ne varsa korkuyorum sana yeterli
sana yönelmiş atının dizginleri
benim şehrim atsız dolaşmanın ilk şehri

BİTMEK BİLMEYEN

en aşırı yüzünü gördüm ben senin
bir bıçak gibi duran güneşler uğrağında
kimbilir neden düşmüş ve nasıl o kumlara
ölümleri olmaya belki de bir şeylerin

yürüdüm yanı başında günlerinin
gecene uyguladım bir çocuğu yeniden
bir çocuğu atlarına kadar gözlerinden
mavi ölümlü atlarına kadar ülkemin

söylemekle küçülmüş sessizliğin adını
ne vakit öpsem bir boşluktur ağzın
yarıda bırakmıştır kimbilir kimin adını

yürüdükçe sonu yok yanına varmanın
sen şimdi kimbilir kimin çılgınlığı
türküsü kime vuran bırakılmış olmanın

AV VE GEZİNTİ

yoluna bir adam mı çıkıyor öldürmenin
kalmazlığa itilmiş artık ondan sonrası
bir anda yok oluyor annesi amerikası
bakmasıyla soğuğa o ölü gözlerinin

sonuna varır varmaz ya da bir gezintinin
artık yürümez olan incecik bacakları
taşlara taş çıkartan dönülmez ve kaskatı
ağlayışlar ağıtlar serptiği camilerin

yüzüne bakıyoruz kana batmış yarısı
adı hiç çağrılmamış uzakta bir başına
fışkıran sessizlikte yatışmış korkuları

bembeyaz bir tüy eksik o yüzden şapkasında
vurmuş yanına gidememiş bembeyaz bir hayvanı
sarsılması bizde kalan düşmesi başkasında

GÜNÜN SONUNDA HİÇBİR ŞEY

Onat'a

evlerin masaların her sabahki denizi
çay bir küçülen adamdır ağzınıza değdikçe
bir de onunla var boğulup gitmek denize
aklınızda tutarak en güzel gülmenizi

her güneş bir avcı çantasında gelmeli
kıyısında ormanın nasıl çiçeklenmişse
getirmek bir adamdır çünkü getirdinizse
her sabah bir masaya o değişmez öğleyi

o değişmez sokaklara sonra nasıl başlanır
akşama çarşılara simit aldığınız bir cama
ummadığınız bir adam şapkasını çıkarır

sonra nasıl yanınıza alışkın adımlarla
alışkın olmadığınız bir adam yaklaşır
geceyi saklamıştır yüzünün arkasına

OTAĞ

sen benim korkum musun uyuyup uyanmayan
sorulsa nerden nasıl günlerin yatağına
düzelmez kıvrımıyla bir daha kalkmamanın
kaşlarını getiren çizilmiş bir adama
bir tutup bir çekerek yüzünü yargıçların

yüzünü sana borçlu her akşam bir kadının
korkuma çıplaklığı beyazlığı yakışan
sen benim dargınımsın sevişme otağına
babası aşk bıkkını annesi buzlu camdan
kaç kereler diz çökmüş diz çökmüş yalvarmaya

ya da bu ilk ölüsü elimdeki bıçağın
havamda kelimeler onun kelimeleri
bana da silâhı var ona gelen düşmanın
sen beni suya iten incecik yaz öğlesi
yangınını öğrettin açtığım her yaranın

sen bana bir yakınlık bir ateş yakınlığı
kendi kendine yanmış kimseyi ısıtmayan
desinler ona kaçtı bırakıp yalnızlığı
daha hiçbir kaçağın işlemediği suçtan
alarak şapkasını sonsuzluğa asılı

ÖLÜ BİR YAZ

Birinci basım: 1960, kendi yayını
İkinci basım: 1985, Can Yayınları
Üçüncü basım: 1989, Yordam Yayıncılık
Dördüncü basım: 2000, Yordam Kitapları
Beşinci basım: 2000, Yordam Kitapları

●

Dokuzuncu
bin

ayaklarının ucunda ölü bir yaz
kanatlarını kaldırmayan kuşlar gibi
akmayan ırmakların soğuk alnı üstünde
bulanık bakışlarla şimdi bizim olan

yüzümü sarartıyor hüzün
ölü tanrılardan biri

UÇURUMLU IRMAK

sorulsa biz çağırdık suları bu ırmağa
gizli uzun bir avda kanlarıydık çalışan
çizilmiş ormanıydı çadır kapılarına
bir geyik bize doğru kendini aralayan

ne yapsak hiç bitmeyen bir avın gösterdiği
bu tüyler aramızda kimbilir kime komşu
uğruna bir zamanlar o tutsak düştükleri
yalnız kendi sesiyle bir şehrin konuştuğu

kendi denizleriyle yalnız kendilerinin
kurdukları tapınak bir kapının ardında
türküsüydü onlara öteki denizlerin

sorulsa biz çağırdık onları boğulmaya
eksikli yanlarına o hiç tamamlanmayan
o hiç geri dönülmez uçurumlu ırmağa

KADIRGA

karanlığı bıraktım benim değil bu rüzgâr
artık yol almıyorum şafağında suların
kıyısı kıyım değil dışındayım zamanın
çözdü yelkenlerimi iplerinden yıldızlar

şimdi bir gökyüzüdür o bizans çarşıları
saraylarla avlarla kölelerle yan yana
köleler ki uzanmış her biri bir şafağa
her biri bir ağıtın vazgeçilmez uğrağı

o kırallar o gülen miraslı geniş yüzler
kutsal diye tapınak kurdukları o saygı
çürümüş gövdem bile onları anıp titrer

çoğalır bana varan beni aşan bu anı
çoğalır beni sana bir deniz evreninden
ölüme baş eğmeyen ölülerin rüzgârı

BİR TUTSAĞIN HARİTASI

aşamam surlarını bir daha o günlerin
bir daha yolum düşmez öpüşme çığlığına
görsem bile inanmam leda'yı kuğusuyla
artık çizgileri yok ülkemde o güneşin

tutsaklığa çağıran türküsü kemiklerin
yürüyen yalnız odur sırnaşık adımlarla
yalnız zafer ve ölüm gençlikleri yan yana
yan yana tutkuları toprakla iskeletin

azalırken ışığı mumların kalçamıza
alınmaz kalelerde aşılmaz denizlerin
sakladığı hazine süresiz aydınlığa

ölüm ki bayrağıdır hâlâ o kalelerin
hâlâ sürüp dururlar izlerini rüzgârda
korsan ateşlerinde o altın hazinenin

DÖNERGÜN

nerdeyse sabah olur ışığa çıkar orman
kılıcının ucunda yıllardır sakladığın
avlu değil çıkılan şimdi açılsa kapın
şimdi yalnız ormandır görünmeye ardından

adı kaçaktır şimdi sende ne varsa aşktan
şehre kadar ne varsa ürkütüp gözlerimiz
her gün aynı mavinin aynı dama sebepsiz
getirdiği bir bulut sakallar çizip duran

baktığın sarmaşıklar kaç yıldır senin bana
o ne vakit uyusak uykuya doğru olan
bırakıp gidiyorum çoğalırken duvarda

götürdüğüm bu rüzgâr ormana doğru burdan
senindir biliyorum uykumun saçlarında
ışıkla başlayacak ışıkla biten düşman

BAÇ

sevişen biz değiliz sanki göz kapakları
sanki ilk aydınlıkta bırakıp gidenlerin
aramızda yer alan adını o gölgenin
silemez hiçbir şafak sevişme sonraları

sanki atılan kurşun bizi bulur gecede
bize büyür ormanı o uzayan çanların
sanki biz yan yanayız aramızda o yangın
o bir daha yakılan sorumsuz gövdemize

en büyük yalnızlığı göz göze gelmemizin
o her eğilişimde dünyamızın bir yeri
bırakılmaz bir yeri bırakıp gitmek için

ne kadar geciktirsek sanki o kadar erken
ne kadar geciktirsek bir şeyin eksilmesi
yarım kalan bir güneş sanki biz öpüşürken

Lİ

şimdi ne kadar dursa o da bir cumartesi
şehirden trenlerle ayrılıp tek başına
onun da bir karanfil en uzak duruşunda
akşamın ilerleyip suların çekildiği

uçurulmuş oluyor karanlığa bir yeri
ürkek yaşamamızda bu kaçıncı güvercin
kıyısından geçmemiş çizgisi hiç kimsenin
kimseye yön tutmamış o deniz işareti

trenlerle ayrılıp o beş günlük duvardan
altıncı günümüze ödenmiş hüzünleri
bir bir alıp getirmek tükenmek usanmadan

bir atın beni onda yaşayan tunç yelesi
ıssız cumartesiler onu bende yaşayan
bizde ne varsa aşktan bir ağıt en güzeli

UĞRAKSIZ

demek ki sen değilsin dört yıldızlı bir akşam
albayın ay çıkarıp at salıp yolladığı
demek ki senin değil kalelerde yorgunsam
köprüleri atılmış o ırmak akıntısı

kaçaklık günlerimin sevip silâhladığı
bir bakış sularında ne çok yıkandı durdu
neler taşıdı heybem av teri yel kırığı
üzengisiz taylardan süvari çabukluğu

izimi sürenleri izlerine getiren
o rüzgâr senin değil bıraktığım ateşin
az önce dağ başında ürküp ayak sesinden

yüreğimde en yeni korkusuyla güneşin
yangınıyla arkamda kaçsam o taş günlerden
bir sabah sana varsam varılan sen değilsin

BİR DUVAR KABARTMASI

o sebepsiz dalgınlık ansızın aramızda
öpüşleri durduran o duvar kabartması
mavi yarım bir yele soğukta ay altında
bir yorulmaz ürkek tay kıvılcım uzantısı

aramızda açılan o kapı karanlığa
şarabımız ansızın bulanık küskün acı
uzaklaşsa ne kadar her vakit aklımızda
ne kadar hançerinden kaçılsa akşamları

gölgesini düşüren bir savaş o kanlara
tutsak eden bir duvar bırakıp dönenleri
o bizim her ağızda kişneyen atımızla

artık çıkılmaz olan bir şehir onun şehri
eğilsek onun yüzü eğilir artık suya
uğrağı bizde kalan yok edilmez süvari

YAZIT

çürüyen bir yanıyız çocukların biz şimdi
her akşam biraz daha işaretli ve esmer
saçımıza rüzgârın korkular gizlediği
yolcusu olduğumuz o ırmak bir vakitler

batırmış biraz daha her akşam yelkenini
geçtikçe silâhlanmış ölümden savaşlardan
ardında kaldığımız eski dalgın bir gemi
serüveni günlerce sürüp giden bir korsan

şimdi o kaleleri yan yana gelmemizin
dokunsam dağılacak ıssız haritalarda
şimdi o kuşatmalar surlarını bir şehrin

yeniden başlamamız o dingin uzaklığa
gün olup kıyılardan kopması denizlerin
vardığımız o ülke bütün kapılarına

ÖLÜ BİR YAZ

seni diriltemez su başlarındaki sabah
gök seni diriltemez kuşlar av boruları
çarpık işaretlerle kanı delen o silâh
çağrılsa yoktur artık onların günbatımı

dönüş yok artık sana ırmaklı izlerinden
denizine hiç kimse gemiler uğratamaz
balıklar çevrintiler gökyüzü akıp giden
sürüklenmiş bir ceset artık o ölü bir yaz

seni şehrim bir başka denizlerde yıkanan
diriltemez ne kadar koşsam güneşlerine
yağmurlarına insem bin yıllık sokaklardan

yıkıntımı vur çoğalt gölgemi o taşlara
erişsin çizgisine bir başka karanlığın
bir başka şehir çıksın her akşam dağlarıma

AĞIT SONRASI

senin bana bakışın o ne vakit ışısa
her yanım ay altında çılgın barut kesiği
vurur bozgunlarımı yankısız karanlığa
ülkesinden atımın sürer çıkarır beni

saplarına yağmur inmemiş sığ ekinleri
o gölleri kışkırtmak boynu dar kuğulara
bulup bulup yeniden yitirmek o güneşi
dökülse ışıkları kanın kaçak rüzgâra

nice göçler sessizliğini boğup ormanın
kılıçları geri alınmış nice şafaklar
bir başka sabahında sürgün kırallıkların

sürgün uğultu bitsin kanıma uzaklardan
bitsin ağıt sonrası binlerce batık şehir
seni bir deniz gibi dudaklarıma çarpan

YABANSI VAKİT

senin vaktin uzun geniş göklerin vaktidir
o batık şehirlerdeki bağ bozumlarının
kuğu başlı savaş arabasıyla kimbilir
yola çıkmış hangi öfkesinde tanrıların

kılıçlarımı daha tutmadan soylu kanlar
daha surlara çarpmadan dar baltalarımı
getirip senin vaktine asmış savaşçılar
getirip rum ateşlerinden ağıtlarımı

bir uzak bir başka tan yeridir senin vaktin
yasaklasam mümkün mü gölgeni sabahlara
donmuş denizlerimi kaldırsam geçilmesin

yazgısına açık tutacak kırallığımı
açık tutacak dağ yollarına sağnaklara
senin bir akşamüstü çıkıp gittiğin kapı

SÜRGÜN UĞULTU

seni anıyorlar yüzlerinde bir uyanış
bir gemici masalı binlerce yıldan beri
barbar krallıkların yitip giden günleri
kumlarda kalan izler sular hiç aşılmamış

selâm yenilgileri ışık içinde tutan
helen'e gölge salan madeni o kılıcın
ölümsüz habercisi dağılmış yıldızların
selâm dalgınlıklarda güneş gibi parlayan

seni anıyorlar takvimlerin gizlediği
çorak mevsimlerdeki boy atmamış ekinler
bataklığa dönüşen zengin kır şölenleri

sensin şarkılarını yoran o karşı kıyı
saçlarını ayıran taştan uykularına
sensin o kölelerin dönülmez aydınlığı

GÖL GEÇİTİ

gizli kargınışlarla bir yaban av derisi
belirip gökyüzüne yırtıcı kulelerden
çizer yakınlıkların ateşli harflerini
geniş ülkelerini bozgunlara yürüyen

uyarır kanatları aşılmayan bir gölü
geçtikçe üstümüzden kuşlar uzak dağlara
ilkel yalnızlıkların oyulmuş bakır yüzü
uyarır saklı duran günleri yasaklara

aşkları kılıçlarla savunulan kadınlar
terkisine alınan boynu uzun atların
şehirler rüzgârlara sığınan yıkıntılar

vurur kıyılarını ansızın çocukların
ansızın fışkırılmış o ürkek yaşamalar
silâhlara yürüyen yazgısı bir kaçağın

GÖĞE UYANIŞ

hangi bir ipek yolu harf dizisi çoğaltır
bin yıl öte güzlerden sömürge halklarını
ırmakları akmayan binlerce ok atımı
binlerce boş tapınak hangi bir yalnızlıktır

çekilmiş direklere kaç ölüm sessizliği
çizgisi batıp çıkmış kimbilir kaç güneşin
durgun kanatlarını oynatıp denizlerin
gemilerin doldurup bir gün yelkenlerini

bu sizin göğünüze sığınmak türkülerden
anıtların çağrılmak yaslı sokaklarına
bu benim uyanışım eksik uzak bir yerden

kimseyi ayıramaz artık çin duvarlarım
körfez kıvrımlarıyla yaşatıcı ülkemden
adını tutulmamış avlara sakladığım

SUNU

inelim yol uğraklarına dağsı hanlara
ey tükenmiş soylarım ölü dağ çocukları
inanmayanlar taş basması haritalara
köpürmüş atımızı sürelim aya karşı

üfleyerek babadan kalma av çalgısını
ormanı baştan başa doldurmaya kalkanlar
gidiyor muyuz rüzgâr açıp vakit tamam mı
nerdeyse gelgit durur geçilmez olur sular

çıksın batmış şehirler yeniden gökyüzüne
yosun yağmurlarından deniz dibi günlerin
savaşlar adlarını yazsın yenilgilere

bindiği gemilerdir bir sabah tutsakların
bir sabah ödeyelim çılgın şafaklarını
kargınmış gözlerini aşkların karanlığın

TUTSAK KAN

Birinci basım: 1963, Sürek Yayınları
İkinci basım: 1985, Can Yayınları
Üçüncü basım: 1989, Yordam Yayıncılık
Dördüncü basım: 2000, Yordam Kitapları
Beşinci basım: 2000, Yordam Kitapları

●

Yedinci
bin

babamın anısına

DAĞLARDA BİR GÖK AKŞAMI

yaslı bir kadın yüzü anılardan uzanmış
üzgün yapraklarından ilkyaz ağaçlarının
yaslı bir kadın yüzü dağılan görüntüde
dağılan at izleri güneş çocuk ve akşam

ışığa çağırmıştır benim dalgınlığımı
benim kara sesimle uğuldayan o rüzgâr
yazgısız kalanlara yavaşça yol gösteren
bir bakışın gizleri güneş çocuk ve akşam

bizi o iki utanç gizli bir göle doğru
iki sahipsiz acı sürüklemiş durmadan
yan yana gelmemizdir geceyi tutsak etmiş
bağlamış denizleri güneş çocuk ve akşam

o boşalmış göç yolu ardımda silikleşsin
işte davranıyorum yıkıntı sonrasına
sana katmaya gelsin karmaşık yüreğimi
bozkır gölgesizleri güneş çocuk ve akşam

DENİZİN HATIRLANIŞI

yüreği bir çocuğa açılır
yarılan yüreği tutsaklığın
yenilgilere doğru savaşlarda
büyük körfezlere doğru ansızın
deniz bir sabah hatırlanır

yıldızlar birer birer dağılmıştır
aydınlığa doğru gökyüzünden
şafaklardır çıkılan kıyılarda
sanki o bir eski güzellikten
ırmakları sessizce çağırır

kopup gider yol gösterici kuşlar
direklerinden kopup gider dalgınlıkların
sökülür güneşin bıraktığı iz
aklından geçenler rüzgârın
yeni bir unutuşa kadar

tırmanır sarmaşıklardan yukarı
çin evlerine doğru uykumuzda
boyunları ejderha gemiler
kimbilir hangi deniz bir daha
hangi rüzgâr başlatacak onları

BİR YALNIZLIK

seni getiriyor çarşılardan çıkmak
çocukluğumdaki göl şehri
sokaklarında yürüyorum bir zaman
unutsam dokunduğunu ellerime
kimsenin dönmediği bir savaştan

sanki hiç yorulmamış anılarım
aynı ışıkları bölüyor tutsaklar
seslerinde uğultusu uzaklıkların
aynı dağ evini soruyorlar
kapıları başkasına açılan

yıllardır ağırlığını taşıdığım
başkasına anlatılan gökyüzü
anlatılan geyikler av yankısında
konuşmayan sesiyle ölümün
geçtikleri duyarlıklar kırlardan

seni getiriyor o günleri anmak
çağıran başdönmesi deniz diplerine
seni getiriyor çıkınca çarşılardan
dokunduğunu ellerime unutsam
unutmanın gizliliğinde yaşayan

GİDENLER İÇİN

uykusundan koparılmıştır yaz kırlarının
belki dönecektir giden sular
açtığı yaralarla ağaçlardan
dönecektir gökyüzünün yansıdığı
yarınları genişleten yazgılar adına

kuyusuna düşmüştür belki bir şehrin
tamburları kaplayan o fırtınalar
ağıtlarla çoğalışı gidenlerin
gidenlerin giz dolu unutkanlığı
açık kalmış bir kapı çılgınlıklara

dudaklarına sürünmüştür belki orman
belki sebepsiz bir suç işlediği
dağ oluklarını tırmandığı vakit
kaçmıştır unutulan rüzgârgülünden
ırmakların unutulan bakışlarına

belki dönecektir ondan gidenler
vurulduğu vakit umutsuz bitkin
o gizli derinlikle yıpranmış
belki büyük bir sabahtır bıraktığı kan
yarasının ucundaki aydınlıklara

GÜN SONU, BİR AĞIT

senden alıp gidiyor gözlerimi
gölgesi bile sığmıyor yüzüme yorgunluğun
alıp gidiyor dönmeyen atlıkarıncalar
kırların düş artığı şölencileri
sanki ben değilim baktığın kadar
karla rüzgâr alıp gidiyor geceye uygun

onları unutmamak bunca uzaklıktan
sarp yürekli ermişlerini boşluğun
göğe açılan yangınları unutmamak
kara bir günbatımı girişken saçlarından
yitik bir ses taşıdıkları ırmak
kırlarda tütüp duran binlerce bozgun

çığlıkları ağaçlara asılı
ıssızlığı yürüyenler birikmiş yoğun
herkesin yüzünde onlardan bir iz
bir kapanmaz yara ölüme karşı
kıyısına gelip durdukları deniz
damgasını yedikleri boğulmuşluğun

kan alıp gidiyor ışığa doğru
senden alıp gidiyor senin uğultun
geçitsiz bir başdönmesi karanlıkta
kulelerin çizgileşen uçurumu
çizgileşen o yenilgi her bakışta
açılmayı bekleyişi bir tohumun

düşler seni de karartıyor ey şehir
aldananlar yargılılar kim varsa unuttuğun
birer birer çıkıyorlar dalgın su yüzüne
yüreklerinden yayılan eski kır günleridir
kırçıl akşam şarkısı surların üzerinde
senin o yarı tutsak yarı tanrı yok oluşun

DURGUN

geçip gitti yaraları ölmüş savaşçılar
yeni ürkmüş çadırlarla yağmurdan
yağmur geçip gitti kılıçlarında
surlarını aşıp yeni bir göğün
şehri yeni bir toprağa başlatan

kimbilir hangi avın çağrısı
geçip gitti yıllarca süren yolculuk
yolunu şaşırmış yorgun bir atlı
sığmamış ırmağına küçük yüzünün
geçip gitti düşleri aralayarak

ne kadar değişse onlardan kalan
atılsa aradaki köprüler
yeniden fışkırır bozgun uçları
serpmişlerse dalgınlığa denize
kar ışığındaki geceye bozkırı

sessizce iletirler onların
barbar yüreklerine duygumuzu
anıları bitenler adaklılar
geçip gidenler uzak illere
önlerinde bir dağ kılavuzu

UZAKLAŞICI

korkuluklarını kaldırsın geçeyim
unutkan sularından köprünün
kaldırsın törebilmeyen duvağımı
düzlüğe çıksın dağlarda
saklı duran yankısı yüzümün

anlattığı öyküyü duyayım
bir eski at güdücünün
sallanır sallanmaz alnımda
kaçışlardan bir eski sorguç
soluğu tükenince günümün

bekleyeyim o tutsak kanı
damarlarıma doğru büyüsün
kurtarmaya anıları barınaklardan
geçitsiz duvarların dışına
ayakları altına yürüyüşümün

her sabah biraz daha diri
çadırlarını kurmaya göğün
biraz daha uzak yasaklardan
bir kartal simgesi olmuştur
anlattığı ne varsa öykünün

YOL BOYUNCA

kimbilir nerde olacaksın
varır varmaz yola çıkan
göğe açık rüzgâra inanmış
bütün kalabalıklara duyarlı

nerde olacaksın güz gelmeden
hangi yalnızlığa yakın
hangi kır adamının öyküsü
ardından yürüyecek kimbilir

götürecek seni aştıkça
sebepsiz bir çağrıya uymak
yıkıntılar yılgınlıklar acılar
yaratıcı düşleri toprağın

götürecek doruklara yüreğini
şafaklar genişlerken kırlarda
açılırken durgun sularından
ırmaklara doğru bir uzak göl

SÜREK

çözer birgün bukağılardan
atları genişliklere doğru
tutsak olanlarını kırların
şehirlerden itilmiş özsu

ağaç ağaç yürür ormanda
yaralanan derinlik
baltaların mavilediği göçebe uzay
izi sürülürcesine bir geyik

yeniden yaratılır birgün
yeni öyküler için toprak
bütün o kaçışlar dalgınlıklar
yüreğin usançlarını yaşamak

yeniden yaratılır duygu
göz göze gelişler yıpranıp unutulan
unutulan ağızları barbarların
boşlukta bir köprü kemeri kuşlardan

KARGINMIŞ BİR SOYAÇEKİMLİ

korkusuz şafağını sordum ormanın
biçilmemiş dağ ekininden
ey sesimin sığmadığı durgunluk
güz yığınlarının üstüne inen

bağışla bu töresiz yürüyüşü
unutkan bir kalabalıkla yan yana
yoksunluğunu susmuş ağazların
sözünde durmayan gökyüzünü

çıkıp gelecek olanı bağışla
bozulmuş büyüsünden dağların
kilimleri anmaya oba güneşlerini
taş çağından kalma ağlatılarla

çıkıp gelecek olanı doludizgin
eli kargılı söz akıncısını
ne varsa bekleyen çağıran gözeten
yıpranmış hüzünleri anmaya

onlara o yaban duyarlığı ilet
ey onurlarını örten durgunluk
sarktığını söyle yarınların içine
uzun bakışlı bir eski soydan

GÜZ BAŞLANGICINA 13 DEĞİŞİK GİRİŞ

YAZIT

atımı
bir yerde durmamanın
güzelliğine bağladım

SÜREK

gün daha doğmamış üstüme
karanlığı sürüyorum bu onun atı
daha açmamış çiçekler gibiyim
gözlerim kılıcım umudum kapalı

gün daha doğmamış ama doğunca
benden bir iz kalacak yaşadığım vakte
eski bir ırmağın izi
bir atın

yüreğimi durmadan zorlayan
düşlerimin iziyle yan yana

ARA KESİT

tek başınıza bir güz vakti
daha öncesini ateşe atın

ARDIL

onun kanı artık sarmıyor yüreğini
göğün ölümsüzlüğüne yaklaşan yüreğini
biz ki içinde yokuz o kadar yakındık
biz ki oğuluz bir köy karanlığında
kadınlardan birine hüzünle bırakıldık

rüzgâr unutulmuş kavakları sallarken
onun sesi olacak uçup giden
onun sesi olacak bize verdiği
kimsede daha sıcak durmayan
bozkır anılarına karşılık

ÜRKEK GÖÇEBE

unuttum seni kır evinin göğü
tam belirirken ay ışığı ne yazık
kır evinin damında usulca
çocukluğu sayıkladım kara bozgunu

çılgın bir soluk türküden içerde
dudaklarıma değer değmez yeniden
eski bir savaşçıyım belki de
unuttum sazlarda biriken türküyü

unuttum seni yalın söyleyiş
değer değmez söğüt ağacına uykum
kan bir orta anadolu pazarında
karışıklığa çizerken yüzümü

belki de onun için ey güz
yolcuyum eski çıplaklığıma
tek başına toprağa diretmiş
dağınık öyküsüyle babamın

ŞAFAĞA YAZILI

rüzgâr bilir bunu
çocukça uzaklıktan
sakladığım saydam bakışları
görüntüyü delip geçmiş
güz başlangıcını çoktan
delip geçmiş o eski öyküde

bilir bunu sığ deniz
çılgınca yalnızlıktan
izi silinmiş değil dudaklarımın
ilkyaz ışığıyla iç içe
neden alnıma iniyor
neden kırların sahibi
o büyük ıssızlık

ey bomboş ev içleri
girdikçe içeri çekilen
ayaklarımın önünden
dudaklarımdan öpüşleri
gökten sürü sürü yaban kazlarını
duvarların ardından yargılıları
ey sürüp çıkartan balkon

neden bir ağıt bile değildir
seni bulmak
bunca unutuştan sonra
ey kanımın göç ettiği mevsim
kent sokaklarına
şafak bunu bilir

GÖMÜT

konuşan yok biliyorum ama gene de bir ses
gene de inanmak isteği suyun döneceğine
kurumuş sel yataklarından köprülerden bozkırdan
yürek çarpıntılarıyla birlikte

yürek çarpıntıları çığlıklar boşluk
bir köpeğin çatlayan hüznü

ÇAĞRI

Boşalmış atımı bağlıyorum geceye, şafağın umuduna. Çocuğumu çoktan uyku aldı ve kadınım yatamayacak kadar yorgun.

Yarıyı geçen vakti söyle, bir daha söyle, durmadan söyle, özlenmiş bir zaferi sözver, orda kalmayacağını gömülerin, atalarım gidip de bulamamış, onları sözver.

Yolum silininceye topraktan ve adım havaya dağılınca, seninle anılacağım yalnız, ey uyanıklık.

AĞITLAR

ozanın sesine

sesin katkısız senin
uzaktan uzağa yangını belirleyen
inik sur denizi üstünde
kadırgalar akşamı sıyırırken
bütün sözcükleri kapayışın

ben bir yangının soğumuşu
sesini duymadan edemem
kimse yok benden başka içinde
benden başka kimsenin yaratılmadığı
şiirin amansız günlerine

katıyorum bir solgunluğu dünyaya
el değmedik çağrılar bulur belki
belki daha toprağa düşmemiş bir gömü
ışıldıyor sen konuştuğun vakit
sen yaratılmayı beklerken hüzünle

karşı koyamazlar artık
ne ölümün erken çanları
ne bütün sözcükleri kapayışın
sesin bir ayaklanmadır çünkü
bunca suskulardan sonra

ö l ü m ü n e

gece ne kadar büyüse
kuşatamaz senin sözcüklerini
senin taşıdığın karanlık
çünkü daha büyüktür geceden

çünkü daha uzaktır bakış
senin gözlerin soğumuşsa
daha sınırsızdır halk
girmişse senin şiirlerine

k a l ı t ı n a

kalırsa bir dağ güzelliği kalır
bir ağıt kalır ozandan
çünkü bütün dizeler çıplaktır
çapraz asılmıştır omuzlara
tüfekler
haksız bir günün ardından

DÖNÜŞÜM EZGİSİ

bir kenti bırakıp gün sonu
orda görüntüde o çok ürkek
yüreğimiz yanılmışların yüreği
bir denizi bırakıp at sürmek
yenilemek kararmış ateşleri

vurduğu kürek binlerce elin
orda görüntüde o çok uzak
yol alsın diye rüzgârsız gemi
bütün duygularımız tutsak
yüreğimiz aldananların yüreği

kanın soluğu geçtikçe üzerinden
orda görüntüde o çok ıssız
ağıtlara döndürdükçe türküleri
bir bozkır akşamına yargılıyız
içimizde direncin tüfeği

SUNU

sahip çıkma yaşadığın güne
mümkün mü bir güz sabahı
öykün karışmış insanların öyküsüne

KAVGANIN YÜREĞİ

Birinci basım: 1973, Yücel Yayınları
İkinci basım: 1976, Cem Yayınevi
Üçüncü basım: 1985, Can Yayınları
Dördüncü basım: 1989, Yordam Yayıncılık
Beşinci basım: 1996, Yordam Kitapları
Altıncı basım: 2000, Yordam Kitapları

●

Onbirinci
bin

Durur ilkyazın sürgünü
inancın rüzgârgülü durmaz

durur uykunun özsuyu
yarının coşkusu durmaz

durur sarkacın gitgeli
kavganın yüreği durmaz

ÜZGÜNÜM AMA ÖVÜNÜYORUM

Bunca geç kaldığıma üzgünüm
bulanıklıktan sıyırıp yaşamı
açmakta çalışkan ellere.

Bu sizin demekte, kavrayın sımsıkı,
sahip çıkmak gerekir en önce.

Alında biriken tere sahip çıkmak,
yorgunluğun ardından beliren türküye.

Kavga mı ediyorlar, bilsinler,
niçin ettiklerini ve kiminle.

Gelecek günlerin bilinci
su versin ateşteki çeliğe.

Üzgünüm, insanın dağılan yüreğini
bir dizeyle birleştirmek için
bunca geç kaldığına şiirlerimin.

Ama övünüyorum gene de kardeşler,
kavgaya girmekte geciksem bile
yanınızda olacağım yaratırken zaferi.

iki kıvılcım arasında

DÜŞMAN

Günler değişmesin isterler, akıp gittiği halde zaman. Hep aynı bahçeyi görsün evlerin penceresi, aynı sokaklara açılsın kapılar, düdükleri hep aynı saatte ötsün fabrikaların.

Ve kimse düşünmesin isterler, nice yorgunluklardan sonra, yıldızlı bir Mayıs gecesi. Başka kentler de olduğunu düşünmesin, başka insanlar da olduğunu, başka umutlar da.

Yeni bir dünyaya doğru devrildiğini güneşin.

KUŞATMA

Gecenin bir vaktinde uğuldadı ötelerden
tarihsel sırtlardan, kavakların oralardan belki.
Önce usul, örtük ışıkları görünüp silindi,
yere kıvrımlarını geçiren sinsi tabanları sonra,
sürüngen dikkatiyle kollayarak seni.

Geceye saygısından değil, ne de uykuya,
su başlarında durup bir an dinlenmesi.
Usulca soluk alması, belli belirsiz,
yaklaşır gibi bir buğday tanesine,
kıvılcımı ezmek için, yüreğindeki.

Evet, onun için, çünkü durdurulamaz,
yarın damarlarına yürür bugün yüreğindeyse.
Yayılır kollarından topuklarına kadar,
ayaklarını toprağa basarken titreşir,
bir depremi başlatır o küçük seyirme.

Çıkınca karşısına senin gözlerin
diri, aşılmaz, inançlı gözlerin
bozguna uğrayacaktır kuşatan karanlık,
dönecektir sessiz homurtularla, geldiği gibi,
bin yıllık acıların surları önünden.

EŞİK

Ay görünmez olur, görünür bisikleti ilk gazetecinin. Sürer ayağı üzengide, doludizgin. Yelesi bembeyaz köpükten.

Pazaryerini deler geçer, ilk pazarcılardan önce. İlk çöpçüden önce sıyırır kapı önlerini. Önce varır kuytu sokaklara, ilk gün ışığından.

Sakladığı bunca yıl yüreğinde, ilk kıvılcımları kavganın, dağılır birer ikişer kentin alanlarına.

YANIT

Nerden geldiğini soruyorsun ya, bir söyleşi kadar kısadır diyorum, ama dünyanın geçmişi kadar da köklü:

Ter döken ilk insan senin soyun, toprağı ilk işleyen, ilk yapıyı ekleyen doğaya; akşam olurken bir su kıyısında, belini ağaca verip de ilk türküyü söyleyen.

Diyorum ki acılarla yoğrulmuştur soyunun tarihi, ama yalnız onun şafağından çıkılır yola, onurlu bir yarına varmak için.

DENİZ ORAKÇISI

Sor kendi kendine bir sabah,
av hazırlığına başlarken;
sulara kim salar ilk güneşi
sen kayığına binmesen,
orağını almasan eline
ilk ürünü kim biçer denizden?

Kent niye bir büyük gergeftir,
geçirmiş ilmiğini alınterine?
Niye aç ağızlardan örülü
bir martı çığlığıdır gök;
iner kalkar başının üzerinde,
küçük dalışlarla yoklar tekneni?

Bir başınasın yaşamı üretirken
zıpkın çizer, kürek acıtır, ağ yorar.
Neden elleri bulunmaz elinin yanında,
yorgunluğu neden paylaşmazlar
sofrasına çökerken yeryüzünün,
sor kendi kendine bir sabah.

ÖRTEMEZ GELECEK GÜNLERİ

Üretmeyenler yaşamı ve rüzgârı göğünden, denizi balığından esirgeyenler

kökleri toprakta değildir onların. Sudan ve havadan uzağa sürdükçe bir kağıt kadar boş ve beyazdırlar. Ve bir çanak parçası kadar eklenmesi olanaksız öbür parçalarına. Doğa durur ve ilerlemez çünkü damarlarında.

Nasıl kabuk tutmazsa işleyen yarayı, kilden ve cansız çakıllardan kentleri nasıl yıkıp geçerse deprem, pul pul dökülecektir onlar da, gelecek günlerin üzerinden.

GÖÇ

Bıraktın dağ köylerini arkanda,
askere inerken bıraktığın gibi.
Yeni çözülüyordu ırmaklar,
yeni uyanıyordu toprak
geçitsiz bir kışın ardından,
yeni ısıtıyordu ilkyaz güneşi
donmuş hayvan ölülerini.
Çoğalan kaygılara karşılık
içinde dağların yetmezliği.

Bıraktın rüzgârda davar gütmeyi,
iki kaşının arasını donduran;
kaval çıkarmayı söğüt dalından,
azık torbasını, kıl kepeneği,
kışlarken altına döşediğin
kırmızısı yol yol acımış kilimi,
taş baskılarından hecelediğin
Kerem ile Aslı'yı, Ferhat ile Şirin'i,
bozkır günlerini bıraktın arkanda.

Bıraktın ırgatlığı, düştün yollara,
savrulan tozlarını harman yerinin,
ayran beyazını, kerpiç gölgesini.
İçinde, bir türlü çözemediğin,
bunca alınterine karşılık
yıldan yıla çoğalan yenilgi;
iki göz gibi açılan her öğünde,
her çocuğunda iki göz gibi.
Bıraktın utancı, düştün yollara.

Düştün büyük kapılarına kentlerin,
çamur kardın, taş taşıdın omuzlarında,
yolları süpürdün sabahtan akşama.
Aynı huzursuz yorgunluk, geceleyin,
aynı yoksul avuntu, değişen ne?
Değiştirmek değilse göç dediğin
kırgın ve horlanmış bakışlarını,
neye yarar yollara düşmek
değiştirmek değilse alınyazını?

ALINYAZISI

Öyle inançlı yaz ki onu, ne silmek mümkün olsun, ne saklamak gün ışığından. Yıksalar bile yazdığın duvarı, yine de okunsun boşlukta. Geçsin bakışlardan ellere, ellerden duvarlarına bütün sokakların.

DÜŞÜNCE

Düşünüyorum yanından geçerken, yeni beliren çimenlerin, tüylenmiş bir iki kuşun, bir ağacın. Güneşe kapalıydı yol, daha bir hafta önce. Toprağın içindeydi tohum. Kuşlar tüylenmemişti daha.

Ve birkaç gün sonra, yol güneşli olacak yine, ağacın çiçekleri artmış, biraz daha uzamış çimenler, kuşlarsa iyice uçmaya hazır.

Tıpkı soruların belirmesi gibi yüreğimizde ve yakınlaşması gibi, her sabah biraz daha olgunlaşan çözümün.

BİR GÜN DAHA BÜYÜK SULARA BU DURGUN DARACIK IRMAKTAN

Bir daha dönmeyeceğiz oraya,
katılmadığımız kapı önlerine.
Öylece dururduk ve katılmazdık,
ellerimiz arkamızda ya da çömelmiş.
Geçerdi köpüre köpüre sokaklardan,
öylece baktığımız, ne hüzün ne pişmanlık,
ağzımızın derisi kamaşmadan –
bir daha dönmeyeceğiz oraya.

Yanardı sulara doğru sessizce yıkılan
güneşin o son kez büyümüş yuvarlaklığı.
Bir köprünün üzerinden bakardık,
altımızdan akardı köpüre köpüre.
Ne ufacık bir ürperiş, ne uçup gitmek
kırlangıç kanatları gibi aşağılara,
baş döndüren uğultusuna akşamın,
bir dalı yontmak için durduğumuz –
bir daha dönmeyeceğiz oraya.

En çok da işten çıkma saatlerinde,
dizlerimizde ince kesikler ve ağrı;
şöyle bir yoklardı avurtlarımızı,
dolardı köpüre köpüre bağlama tellerine.
Ne günün yorgunluğu, ne açlık,
yeni sulanmış bahçede toprağın ıslaklığı.
Kısardık gaz lâmbalarını ve susardık
ertesi günlere içimiz kaynamadan –
bir daha dönmeyeceğiz oraya.

Umulmadık bir rüzgâr mı coşturur
kapı önlerine bırakılmış maltızları,
bir kıvılcım mı koparır yoksa
tekneleri bağlandığı kıyılardan,
açarak üstümüze güneşin yelkenini
-ne sinsi bir yürek çarpıntısı, ne yalnızlık-
bir gün çıkacağız bu durgun, daracık ırmaktan
coşkuyla atılmak için daha büyük sulara.

BAYRAK

Geçiyor kalabalıkların üzerinden bayrağımız. Akşamları yorgun dönenlerin bayrağı. Yorgun, üşümüş, kavşaklarda ayrılanların bayrağı, ışıksız evlerine. Yarın dipdiri olacakları kavşaklarda, omuzlarına vuracakları birbirlerinin. "Yazın eli kulağında" diyecekleri göğüs dolusu, al gömlekleri rüzgârla titreşirken.

KILIÇ

Elini uzatıyorsun güne, ölgün saatleri kalmış yalnız. Uzanıyorsun ağaca, silkeleyip almışlar yemişini. Toprağı ürünsüz bırakmışlar, göğü soluksuz, denizi çorak. Kapamışlar sokakları anılara ve umutlara.

Tam çökerken bir taşın üzerine, bakıyorsun el değil bir kılıç, bileğinin ucunda.

DÜLGER

Bakışın donup kalmış aşağıda,
belli uçan kuşları görmediğin.
Donup kalmış boşluktaki elin
uzanırken ördüğün duvara.

Yürüyorlar kırlardan sokaklara,
sımsıkı kapılardan içeri
dağlarda bekleyenler, kar altında,
ilkyazın amansız sürgünleri.

Baş aşağı ediyorlar ne varsa
çarşılar, sunaklar, pazaryerleri.
Toprağın horlanmış onuruyla
denize döküyorlar kenti.

Bakıyorsun ördüğü ellerinin
duvar değil koskoca bir dünya.
Hazır başka kentleri de yıkmaya
yeniden kurmak için yüreğin.

KESİT

Kent doldu yırtılan bayrakları
atılan taşları ile bir anda.

Astı bir el evlerin kapılarına
haksız bir yaşamdan sorduklarını.

Susmaya zorlandıkça ağızlar
silâha dönüştüğü gözlerin.

Kovanlarından fırlayıp sözcüklerin
dolaştı bütün sokakları bir rüzgâr.

İLKYAZ ÖĞRETİSİ

Sokak açar gözlerini asılmış çamaşırlara,
arasında beyaz köpüklerin dolaşır.
Bir su, toprağı yarmış dünden yarına,
birikmiş yoksul bir ter çağlayanı,
ne kurumak bilir güneşte, ne de akacaktır.

Sokak duyar değdiğini ilkyaz tohumlarının,
üzgün, örgülü saçlara, çatlamış tabanlara,
radyonun tozlu sesine, saksılarına camların.
Girip çıkan iğneyi duyar binlerce arıdan,
o uzun yürüyüşü başlatacak olana.

GİTMEYEN

Geçip gider evler, kalabalık sokaklar,
turna sürüleri bulanık göklerden,
geçip gitmez o –
bekler damların birinde,
başını kaldırırsın ki senindir.

Geçip gider ince ışıkları gecenin,
belli belirsiz duygular ve şarap,
geçip gitmez o –
bekler evlerin birinde,
içeri girersin ki senindir.

Kovmadan dadanmış ağızları
tanelendiği vakit ekinler,
yağmur gecikince ırmakların
yolunu kesenleri kovmadan
geçip gitmez o.

Bekler iki kıvılcım arasında,
biri ulaşmazsa öteki
uyandırsın küllenmiş uykudan
tutsak kandaki ateşi,
bir yangını başlatsın ki senindir.

BİLDİRİ

Yürüdüğün vakit seninle birlikte yürüsün diye kentlerdeki daracık sokaklar,
geniş alanlarına çıksın diye alınterinin,
yürüdüğün vakit değişsin diye dünya
ve yaşam mutlu bir türkü olsun diye

dağlarda tek tek yakılan bu ateşler.

ateşe adanmış

ŞAFAĞIN KANIYLA

Ayrı ayrı konaklardan geçti yolumuz. Buraya varana kadar. Kıyısına bu ateşin.

Kimimiz bir doğu kasabasından çıktı yola. Çıplak, kanı çekilmiş, alabildiğine karanlık. Kimimiz tek çocuklu evlerden.

İnancın bir ucunu açtığı çember, ulaştı ayaklarımızla Kars'tan, Urfa'dan, Ege'nin dağlarına. Biledi aklımızı. Düğümlendi yüreklerimizde.

Ayrı konaklardan geçtik ama, vardık aynı ateşin kıyısına. Yaşamı savunmak için. Horlanan, yerlerde sürüklenen, çiğnenen yaşamı.

Ve yıkamak için, şafağın lekesiz kanıyla.

SİLÂH

Sözdür silâh, yalın söz,
hiçbir engel tanımayan
insanın yaşamla arasında,
açık, anlaşılır, dolaysız
saklamayan hiçbir gerçeği.

Sözdür silâh, çıkarsız söz,
insanın çekinmeden söylediği
gözbebeklerine baka baka,
tohum nasıl itiyorsa
toprağın üstüne geleceği.

Sözdür insanın başkasına
ya da kendine yönelttiği,
bunca haksızlığa karşılık –
tutağından kavrayıp anlamın
düşürüp soruların tetiğini.

Ama bulanırsa günün birinde,
ne doğruyu sormaya yarar
ne konuşmaya gerçek üzerinde,
söz artık silâh değildir
yeniden durulana kadar.

TUTANAK

Yerleşme yerleriyiz direncin haritasında.

Silâh son veriyor kayıtsızlığa. Silâh parçalıyor ihaneti. Durduruyor suskunluğa dökülüşünü yüreğin. Ve söylenen bu türkü, kesilmeyecek zafere ulaşınca. Irmak sona ermez, ne denli denize karışsa. Yeter ki taşısın onu toprak, yeter ki ortak etsin yazgısına. Kanayan toprak. Çileli toprak. Biz o toprağın yeniden sürülüşüyüz, umudun haritasında.

Yerleşme yerleri yüreklerimiz.

AĞIT

Düşünmesinler elegeçenleri bir kez,
geceyi bölmek olur bu,
ateşi küllemek olur yalnızca.

Kesilmez yarıda kalanla yürüyüş,
yenik düşenle eksilmez kavga,
çizilmiş ve belirli bir yöne doğru.

Düşünsünler ki gece boyunca
söyledikleri atılgan türküler
onların soluklarıyla dolu.

YIL DOKUZYÜZ YETMİŞBİR

Yaşamı düşündün sürgünde ve içerde
zorla elinden alınmış kimbilir
kaçıncı ayın bir akşam üzeri.

Ne demir parmaklıktır o yalnız
ne de parklarında plâklar çalınan
bir kıyı kentinin anlamsız hüznü.

Kalkılacak bir yürüyüştür omuz omuza,
işlenecek bir umut, bilenecek bir direnç
örslerde dövülmüş durmuş bunca yıl.

Fışkıracak bileklerden vakt erişince,
fırtınadan önceki durgunluktur,
soluğuyla ürpertir su yüzlerini.

ZAMANI DEĞİL

Zamanı değil susmanın!

Göreceksin nice çiçeklerin dirildiğini, nice korkuların dağıldığını yüzlerden; gelip de bir kavşağa dirençsiz mi kalmışlar, güc katacak nice insana – boşalınca dudaklarının arasından, göğsünün içinde tuttuğun hava.

Yükle o soluğu ey suskun!

Geliştir sınırlarını, varacağı yönleri genişlet, büyüt yeni bir gökyüzü kadar. Döndüreceği yeni kanatlar eklensin değirmenlere, yeni yataklar bulunsun ırmakların akacağı, yeni dallar yaratsın kavgadaki ağaç, kırdaki bekleyiş yeni anlamlar edinsin.

SORULAR

Durulmuş diyenler göklere,
durgun değil midir fırtına öncesi?

Sokaklara yanılmış diyenler,
yanıldığı görülmüş mü şafak vaktinin?

Umut yenildi ise demircilerin
dövdükleri nedir örslerde hâlâ?

Ya ilkyazda çatırdayan buzlara ne demeli,
sözünü söyledi ise ırmaklar?

BİR MAYIS GÜNÜ

İçimizdeki bu utanç,
avuçlarımızdan birinde tuttuğumuz para,
kulaklarımıza çarpan sözcükler,
bu kaygan dünya,
her şeyin eridiği bu Mayıs günü,
öfkeyle umutsuzluk, acıyla ölüm
kuşkuyla döneklik yan yana,
satıyorlar günün bütün seslerini,
sermişler kaldırımlara.

İçimizdeki bu uğultu
bakarken çocuklarımızın yüzüne,
titreyişi, uzatırken, ellerimizin,
bu kimseyi bağışlamayan duygu;
ardımızdan geliyor nereye yönelsek,
giriyor otobüslerden içeri,
yapıların tırmanıyor üst katlarına,
bu vakitsiz şafak, gece yarısı,
yürekleri dağlayan bu aydınlık.

Dolarken damarlarınıza bir anda
birlikte yürümenin coşkusu,
yaşamı bilinçle kavramanın
parlaklığı vururken alnınıza,
ne kadar biçerlerse biçsinler
umut daha gür sürecektir.
Hiçbir şeye yenilmediğini inancın
kim daha güzel anlatabilir
onurla söylenen bir türküden?

TOPRAĞA BASTIKÇA SÖYLENEN

Bu türkü yoksul gurbetçinin türküsü,
yollara düşer ya sırtında yorgan
ıssız avuçlarında yılların nasırı
kovulur ya kıraç topraklarından
sahipsiz göçebe, bozkır sürgünü.

Bu türkü dökülen terin türküsü,
yaz günü belirir ya alınlarında
toplarken pamuğu, biçerken buğdayı
doldururken ambarları ağız ağıza
karşılığı ödenmeyen bir türlü.

Bu türkü sabırla emeğin türküsü,
mekikleri nasıl işlerse yaşamın
nasıl dokursa eylem kumaşını
kurduğu tezgâhta Pir Sultan'ın
yarını da öyle yaratır kol gücü.

Bu türkü geleceğin türküsü,
bilenmiş uykularında tohumun
geçmiş Bedrettin'den, delmiş toprağı
devşirecek sevincini Anadolu'nun
açacak asıl sahibine yeryüzünü.

YAŞADIĞIMIZ GÜNLERİN ŞİİRLERİ

Birinci basım: 1974, Habora Kitabevi
İkinci basım: 1985, Can Yayınları
Üçüncü basım: 1989, Yordam Yayıncılık
Dördüncü basım: 1996, Yordam Kitapları
Beşinci basım: 2000, Yordam Kitapları

●

Dokuzuncu
bin

Yazdığım bu şiirler ulaşsın sana
korktuğun vakit çözülmesinden yüreğinin,
döktüğün vakit yaptıklarını önüne
yeterli değilse ayıracak kadar
yanlışla doğruyu bilincindeki aydınlık.

Yazdığım bu şiirler uyarsın seni
duyduğun iyimserlik akşam olurken
gelmiyorsa zor günlerden geçip de,
karışmıyorsa alınterine düşüncen,
sözlerini doğrulamıyorsa yaşamın.

İLK DÜŞÜNCE

1 Ocak 1973

Geçen bir yılı düşünüyorum birden
tam kapıyı açtığım
sokağa çıkacağım sırada –
bir elim tutamakta daha
bir elimde kitap
götürmeye söz verdiğim kitap
ilk saatlerinde 1973'ün.

Genç bir arkadaş (Boğaziçi Üniversitesi'nden)
bulamamış elimdeki kitabı
ne eski ne yeni satanlarda,
okuyup anlamak için:
Nasıl kavrıyor dünyayı yazar
nasıl bakıyor insanların yaşamına.

Genç bir arkadaş (düşünüyorum
durağa yaklaşırken) savrulmayacak belli
benliği yücelten eğitim tezgâhlarında.
Kapılmayacak mekiğin başdöndüren hızına,
gözlerine takılıp çıkarılan bütün o mercekler:
"Duyularımız bizi yanıltır"
"Her şeyi çözemez insan aklı"
bütün o işlerine geldiği gibi yakılan
renkli işaret lâmbaları:
"Öyleyse dünya bize bağımlı
biz varsak vardır"
tutamayacak onu daha fazla.

Yılın ilk gazetesi erkenci bir çocuktan –
ellerinin üstü çatlamış, yüzü solgun
kimbilir kaç yıldır sırt çevirmiş sabah uykusuna
alacakaranlığın devleriyle çarpışan.
Bakıyorum, renkli resimleri ilk sayfada
yılbaşını çılgınca kutlayanların,
sonra bolluğun, sevincin, doyumun haberi:
Kim, nerde, kimlerle, ne kadar
ve birbirinden parlak yeni yıl bildirileri...

Bir satır gazeteden artık (yol
boyunca) bir satır kent sokaklarından:
"ticaret çevrelerine göre olumlu bir yıl"
aç ve soğukta bırakıyor lokavt
iki bin deri işçisini,
"Londra'da girmiş yeni yıla en zengin üç adamı
dünyanın"
yığıyor gecenin artıklarını çöpçüler
öbek öbek yolların kıyısına,
"Psikolojikmiş fiyat artışlarının nedeni"
yutkunarak bakıyor sekiz yaşlarında
bir boyacı geçenlerin ayaklarına,
"Düşüncenin diyor iç sayfada bir yazar
önüne geçilemez ki"

Gelecek yılları düşünüyorum birden
daha aydınlık olacağını yaşamın,
kutladıkları vakit hep birlikte
bugün haberlerini taşıyanlar dünyanın
sokaklarını süpürenler, ayakkaplarını boyayanlar
örenler, işleyenler, dokuyanlar, üretenler
bir ağızdan söyledikleri vakit
sağlıklı türküsünü yeniden yaratılanın.

YILIN SANATÇISI

5 Ocak 1973

Aynı sonuca varıyorum ilk seçimde
yılın sanatçısına oy verenlerle.
Sahip çıktı yaşadığı güne çünkü
ne varsa direnci bileyen onu övdü,
umudu, onuru, cesareti.
Yarattığı ne varsa insan emeğinin
onu savundu yılgınlığa düşmeden.
En zor anda bile onu yüceltti
insan yüreğini yenilmez yapan ne varsa.

AMİLCAR CABRAL İÇİN

23 Ocak 1973

Öldürdüler Amilcar Cabral'ı.
Bir yol, nedir ki tek başına?
Verdiği yemiş nedir ki bir ağacın?
Nedir ki bir evin kapladığı toprak?
Böyle düşünmez özgürlük savaşçıları
(biliyordu Amilcar Cabral)
hiçbir yerinde dünyanın.

Herkese açık değilse bir yol,
esirgeniyorsa bir ağacın yemişi,
bir ev sökülüp alınmışsa sahibinden,
nerede olursak olalım
(biliyordu Amilcar Cabral)
kimse özgür değildir o ülkede.

Gine, haritada küçük bir ülke,
Afrika'nın en eski insan pazarı.
Nerede olursak olalım
(biliyordu Amilcar Cabral)
bugün altın tozlarını devşirenle
dün insan alıp satanlar aynı.

Haksıza direnmek mümkün, boyun eğmemek güçlüye
doğru kavrıyorsak tarihin yazdıklarını.
Kavrıyorsa bizi göğün altında bulunmak
avuçlarımızın içi gibi yumuşacık
(biliyordu Amilcar Cabral)
ne insanlar düşünüldüğü kadar sahipsiz
ne zafer sanıldığı kadar uzak.

HALKIN ZAFERİ

24 Ocak 1973

Ateşkes anlaşması Vietnam'da.
Hiçbir şey olmamış gibi bir sessizlik
kanadında "sevgilerle" yazılı uçakların taşıdığı
napalm bombalarının ardından.
Utançlı bir sessizlik dünya için
üç milyon ölünün ardından.
Ve Vietnam halkı için onurlu bir sessizlik
ateşin ve kanın ardından.

İnsanlar yalnız onu konuşsun bütün sözleri bırakıp
bütün yazıları silip yalnız onu yazsın gazeteler:
Halkındır zafer, direnen, karşı koyan, birleşen halkın.

ÖLÜMDEN DAHA GÜÇLÜ

25 Ocak 1973

Her evin duvarında güne başlarken
ilk ışıklar şu anıyı aydınlatmalı:

Şakağına namlu dayanmış Vietnamlı bir kadın.
Ne korku, ne yalvarış bakışlarında
belki biraz küskünlük ölüme karşı,
ağzı aralansa da haykırmamaya kararlı
bir gölge de inse kapkara saçlarından
çektiği acıları sızdıran kısık gözlerine.
Ve bir şey daha var güçlü yapan onu
dev ordulardan daha güçlü
daha güçlü kulağının dibinde patlayacak silâhtan.

YETMİŞBEŞİNCİ DOĞUM YILINDA BRECHT'İ ANARKEN

10 Şubat 1973

Yetmişbeş yıldan beri
her sabah yenilenen sesi Brecht'in
diyor ki şiirini okuyana:
Düşündürsün dizelerim seni
ama gevşetmesin!
Ben ne kadar yazsam
yazdığım için değil güzelliği geleceğin,
ancak sahip çıkarsan verir
devşirecek bir şeyler yaşam!

Her sabah yenilenen sesi
diyor ki Brecht'in:
İnandırsın dizelerim seni
ama aldatmasın!
Ayırma gözlerini kavgadan, bırakma tetiği,
kof olduğunu söylüyorsam karşındaki düşmanın
sen güçlü olduğun vakit koftur o
ve alnına yazıldığı için değil
iyi savaştığın için kutlayacaksın zaferi!

BİR DOĞUM YILDÖNÜMÜNDE SÖYLEŞİ

9 Mart 1973

Karşısına oturup konuştuğun biri
sormuş gibi usulca sana
anlat nerden kalkıp nereye geldiğini
ne yaptığını otuz sekiz yıldır –
oturup karşısına bir park sırasında
üç yanı denizlere açılan bu kentin.

Anlat annenin kimsesiz yüzünü
direnci tanımamış hiçbir zaman
bilmemiş dayanmayı, yenilmemeyi
kavrulup ufalmış acının karşısında.
Ayır birbirinden onu sevmekle
içe kapanıklığı küçümsemeyi.

Baban bir gurbet hazırlığıdır
eşiğinde bozkır kapısının.
Yüreğinin içinde hep aynı duyarlık –
sanırsın yeni çıkacak yola
yoksul bir köyünden Sivas'ın
yaşı erdiğinde erlik yaşına.

Anlat nasılsa buluştuklarını
toprağına dönmeyen bu ırmakla
kökünden ayrı düşmüş ağacın.
Anlat taşıdığın göçebe kanı –
bunca yıl bir tutarak sılayı yaşamla
gurbetle aynı düşünerek dünyayı.

Bunca yıl bilmedin açmayı ama
bir güneş gibi karların üstüne
öğrendin küçücük bir sözcükle
koskoca bir duyarlığa varmayı,
ardına takılıp çağrışımların
bir hüzünden bir şiir çıkarmayı.

Nasıl açıksa şu Mart göğü
şiir de öyle okunaklı şimdi –
mekik vuruyor cesaret kumaşına
yarını kuracak aydınlık için,
yalandan ayırmak için gerçeği
sürüyor kavga terimlerini namluya.

Şimdi biliyorsun bir türkü
ulaşmıyorsa herkesin diline,
çoğaltmıyorsa direnme gücünü
karanlığa karşı insanın,
suçludur görüp de susmak kadar
insandan esirgendiğini yaşamın.

Seni değişmeye zorlayan neyse
bilinç işçisine bozkır tohumundan
tarihe yön veren de o –
başından geçenleri andığın vakit
görsünler değişmek olduğunu
evrende en değişmez yasanın.

KURT OĞLU

11 Mart 1973

Doruğuna çıkmıştır arkadan vurmamanın
aykırıdır kendi toplumuna kurt.

Dokunmaz yaralarını saran birine
ne kadar acıkırsa acıksın.

İz sürenleri yanılttığı halde
geçip karşılarına yalan söylemez.

Neyse odur, bürünmez başka kılığa
sözü de kendinindir, eylemi de.

Şaşıyorum nasıl gelindi şu günlere..

Düne kadar kendi sesiyle konuşan kurdun
bugün savunmasız insanlara havlıyor oğlu.

DEĞİŞTİ ANIMSAMANIN BİRİMİ

12 Mart 1973

Kapı çalındığında, zil sesi
o kadar beklediğim seni değil de
kitapları getiriyor aklıma –
yerlere saçtıkları raflardan
darmadağın edilmiş bir odada.

Biri, kimbilir kaç kez okumuştum,
savrulmuş döşemenin bir ucuna.
Yanından ayırmazdın, bir başkası,
duruyor düştüğü gibi, yarı kıvrık
ilgilerini çekmemiş nasılsa.

Çöplerin yakıldığı iğrenç ateşler
ne vakit önüme çıksa bir köşede
anımsıyorum geldikleri saati.
Bir kağıt uzatsalar ne vakit
anımsıyorum imzalamadan önce.

Bomboş bırakılmış bir kentin
sokakları kımıldıyor belleğimde
duyunca vapur düdüklerini –
yalnız güvercinlere açık, anımsıyorum,
ve tedirgin, ikinci bir emre kadar.

ÂŞIK VEYSEL'İN ÖLÜMÜ

21 Mart 1973

Sorularla yüklü Âşık Veysel'in ölümü.

Ne yaptılar daha iyi yaşaması için
değer bilenler ölümünden sonra,
sırt dönüp de yıllar boyu
dile getirdiği gerçeğe
susunca omuzlara alanlar şimdi?

Ya saz asmakla odalarının duvarına
bir tutanlar ozanı sevmeyi
girmekten başka ne yaptılar
şiirleriyle halkın arasına?

UZAKTAKİ BİR DOSTTAN MEKTUP

4 Nisan 1973

"...hiç yağmur yağmıyor buraya.
Oysa Nisan yağmurlarından belki bıktılar
dünyanın birçok yerinde insanlar.
Kimi geceler duyuyoruz, tuhaf değil mi,
yağmurdan sonra toprağın
ezilirken çıkardığı sesi ayaklar altında,
karışıyor yaşamı ekip biçenlerin sevincine
yataklarından fırlayışlarına duyar duymaz
günleridir bekleyip de yağmasını
kulağı kirişte uyuyanların.
Biliyoruz şimdi bu özlem yağmura
birçok yerinde dünyanın
duyulacak silâh seslerine de
yaşamı savunmak için bir gün.

.....
istedikleri halde burda insanı
mümkün değil yaşamdan ayırmak.
Nasıl sarılırsak soğukta paltolarımıza
rüzgârda nasıl kaldırırsak yakalarımızı
en umutsuz anda da öyle
köklerine sığınıyoruz yaşamın,
yenileyen, açan, dirilten köklerine.
Öyle çıkıyoruz puslu günlerden
yüreklerimizde bir bayrakla,
bir daha göğüsleyecek kadar coşkun
aynı amansız zorlukları.

.....
bir iyi yanı var buranın
her şey açık, kesin, dönüşsüz.
Geldiysek bir yere
gemilerimizi yakıp da geldik,
ya yengi ya yenilgi!
Dönüş yok girdiğimiz savaşta
alsak hangimizin ne yaptığını
tarih önünde açık
ilk satırından son satırına,
hiç bu kadar kesin olmadı
ihanet de inanç da.

.....
düşüneceksen burayı
sokaklarla birlikte düşün,
çıkacakken büyük bir alana
önü kesilmiş sokaklarla.
Belki biraz gözden uzak
biraz gölgeye bırakılmış
ama bir atardamar gibi canlı..."

SENDEN ALDIĞIM HABER

5 Nisan 1973

Senden aldığım haber
karalanmış birkaç satır
ya da bir iki söz ayaküstü
yetiyor tazelemeye gözlerimi.

Bakıyorum daha derin, daha aydınlık
çerçeveletip astığım resim
daha belirgin dışarının gürültüleri
çay daha demli
daha diriltici sabah serinliği
daha çok duyuyorum derimde
sıcaklığını ölen ve yaşayan dostların.

Tazeleniyor boyutları dünyanın.
Unutulsun diye bir yana atılan anılar
üstüne kül serpilen yıldönümleri
taşsız ve çiçeksiz bırakılan gömütler
daha canlı anımsıyorum hepsini
daha başa çıkılmaz bir güneş
düşüyor çarpı işaretli yüzlere duvarlarda.

Doğrulurken oturduğum yerden ayağa
daha kederli, ama daha sağlam
daha iyi anlamış birtakım düşünceleri
daha acımasız oluyorum yargılarken kendimi
söz verirken daha bilenmiş
öfkem daha büyük mayalanıyor bileklerimde
daha hızlı çarptırıyor yüreğimi
sürekli bir kavga olan yaşam.

Daha tesellisiz bırakıyor korkakları
senden aldığım haber
dönekler daha çaresiz kalıyor karşımda
daha az inandırıyor hazırladığı kılıflar
eleverenlerin
ihanetin sürdüğü leke
daha amansız parlıyor alınlarda
daha koyu bir zehirle doluyor
satılmışların gecesi.

Karalanmış birkaç satır
ya da bir iki söz ayaküstü
yetiyor kurmaya tetiğini
içimdeki direncin.

SORMALI ALKIŞLAMADAN ÖNCE

6 Nisan 1973

Ne esirgeyenlerin yanında yer almış
ne yaşamı üretenlerin bunca yıl.
Sormalı ödül vermeden ve alkışlamadan önce
yan tutmadan kocamış bu adama
dururken bunca sömürü, bunca haksızlık
insanın kul olması insana
göz yummak değil midir yan tutmamak?

BARIŞ GÜVERCİNİ

7 Nisan 1973

Elinde kaldı en fazla para verenin
uçamadı bir duvardan dışarı
Picasso'nun çizdiği güvercin,
getirmeye yetmedi dünyaya
üretken olmadığı için barışı.

BİR MAYIS

1 Mayıs 1973

Kışın istibdadı bitmiş çıkmışım sokağa
karanlığın zulmü yıkılmış çıkmışım sokağa
acının harmanı kalkmış çıkmışım sokağa

çıkmışım sokağa bolluğun sofrası donanmış
çıkmışım sokağa umudun coşkusu yayılmış
çıkmışım sokağa mutluluğun tezgâhı kurulmuş

duyanlarla el eleyim benden önce bu sevinci
el ele olacağım duyacaklarla benden sonra.

TANIMAK GEREKİR SOĞUMUŞ YÜREKLİLERİ

2 Mayıs 1973

Nerde bir yiğit direniş görseler
küçümsemektir onların işi.
Nerde bir büyük ülkü için
çırpınan bir yürek görseler
bencillikten söz açarlar, kişisel doyumdan.

Fırsatçılıktır onlara kalırsa
kendini adaması insanın.
Sahip çıkmak bir ülkenin yaşamına
kendi yaşamından vazgeçecek kadar
duygulanmaktır gözünde onların.

Kimseyle paylaşmazlar gerçeği
ne yargılarken vardır üstlerine
ne alıp bir durumu çözümlerken.
Kıpırdamazlar eylem deyince
kavgaya çağırdın mı yoktur hiçbiri.

Ama korkaklığın kılıfı hazır
hafifletici sebebi ihanetin.
Eyvallah mı ettiler boyun eğmeye
hepsi de birbirinden derin
birbirinden bilimsel bir sürü gerekçe.

Hele edebiyatın adı geçmesin
hazır dillerinin ucunda öğüt:
"Kavgadan söz açsan bile kavgacı olma!
Üstüne gittin mi Şenlikname*'nin,* Haydar Haydar*'ın*
bakarsın soluğu Hisar*'da alırlar,*
hiç ürkütmeye gelmez Kareler*'i.*
Hem senin eleştirdiğin ozan
görev de yaptı, sorumluluk da taşıdı bir vakitler
şimdi ne bakıyorsun
Osmanlı kayığıyla dolaştığına?"

En küçük bir haksızlıkta
yüzlerine ateş bastığına bakmayın,
tanımak gerektiğinde onları
bakın nasıl zora koştuklarına
en büyük haksızlığı ağza alanı.

Yüksek sesle okunurken bir alanda
halk adına yazılmış şiirler
bakın nasıl ürperdiklerine tiksintiyle,
nerde bir iş yapılacaksa halka dönük
orda göründüklerine bakmayın.

KIYILAN ÖĞRETMENE

8 Mayıs 1973

Bil ki kendi yazgın değil bu kıyımlar
bu sürgünler, bu acıya dönüşmesi yaşamın.
Güne açıyorsun ya sınıfın kapısını
işleyişini öğretiyorsun ya doğa'nın
doğru yargılasınlar diye bulundukları zamanı
gösteriyorsun ya doğru bakmayı tarihe
geçmesin istiyorlar bu bilinç yalımı
bir hızır gibi Anadolu topraklarından,
açmasın bir kitap gibi dünyayı
gözleri önüne yurt çocuklarının.

Öyleyse bütün köprüleri atacaksın
yenilsen de yürüyeceksin dönüş yok
doğacaksın kendi yangınının küllerinden
değiştirinceye kadar bu yurdun yazgısını.

ONBİRİNCİ YILINA ŞİİR BİRLİKTE YAŞADIĞIMIZIN

21 Mayıs 1973

Yaşam esirgenirken bunca insana
söz açmak mümkün mü ikimizden,
sığınıp duygusal kanatları altına
birlikte geçirdiğimiz şu onbir yılın?

Mümkün mü hiçbir şey olmamış gibi
anılarımızın sayfalarını çevirmek,
bölünürken yeni filizlenmiş yürekleri
insafsız bir acıyla bunca insanın?

Sen orda, bunca kaygıyla birlikte
dirençli bir genç anasın ya da sevgili,
ben tutukluyum burda, göz göze gelince
aramıza giren parmaklıkların gölgesi.

Ama biliyoruz ki umudu hak etmelidir
inanmak yetmez yeniden kurulacağına
ağzında yepyeni bir türküyle dünyanın
ve zaferi kutlamak için dövüşmek gerekir.

HALKI İÇİN YAŞAMIŞ BİR OZANI KENDİ İÇİN YAŞAYAN BİR OZANIN ARKADAN VURMAYA ÇALIŞMASI ÜSTÜNE

1 Haziran 1973

Toprağa varınca senin elin
serpilirdi kuytuda açan bir çiçek,
solgun bir gül oluyor dokununca o.

Senin sesin girince bir şiire
coşardı dalgaları anadilinin,
dağılıyor kırpık hecelere o konuşunca.

O yazınca geveze bir tazıya benziyor
aslan ininde dolaşan cesaret

o söyleyince yeryüzü şarkısını
direnci ve umudu siliyor insan yüreğinden.

Balını devşirdin sen Bedrettin kovanının
versin diye bilinç peteğinden yeni oğullar,
o kuruyor hayal perdesi yeni suretler için.

Gür bir ırmak gibi fışkırsın diye
zorluklarına göğüs gerdiğin yaşamı
o taşınmaz yük olarak işliyor künyesine.

Kızgın lavlar örneği sokağa dökülen
en haklı öfkeyi haykıran sözcükler
dönüyor onun ağzında ihanet fısıltısına.

Ve sapı halk nakışlarıyla bezeli hançer
arkadan vurmaya yarıyor onun elinde
sencileyin ölümsüz kavga erini.

ÖLÜMÜNÜN ONUNCU YILINDA NÂZIM'IN ŞİİRİNİ ANIŞ

3 Haziran 1973

Korkmadan yazdı şiirlerini, sokağa çıkar gibi rahat
ancak yalan söylemeyenler korkmaz rahat yazmaktan.
Sokağa çıkarken bildi karıştığını kimlerin arasına
kimlerin yanında yer alacağını kimlere karşı
bildi bir kavgaya rastlayınca kaçmayacağını
güçlüyse bir yanı kavganın, bir yanı haklı
bildi yerini alacağını haklının yanında
savaşacağını yılmadan, boyun eğmeden güçlüye.

Apaçık yazdı şiirlerini, bir avuç su içer gibi yalın
ancak haklı olanlar korkmaz yalın konuşmaktan.
Irmağa bakarken, dedi su nasıl her şeyi gösterirse
hangi kaynaktan çıktığını, döküleceğini hangi denize
ağaç nasıl sererse gözler önüne tohumu ve çiçeği
duru olmalı öyle konuşulan söz de eylem de
insana aykırıdır çünkü doğaya aykırı olan
çünkü engelleyen yok bulanıklıktan başka gerçeği.

Umutla yazdı şiirlerini, sabahı bekler gibi doluyürek
ancak emek verenler korkmaz yarını beklemekten.
İçeri girerken düşündü bir gün açılacağını kapıların
toprakta tohum neyse insan odur dört duvar arasında
ne çaresizlik yaraşır ona, ne eli kolu bağlı oturmak
yeter ki bilsin terden varılacağını mutluluk harmanına
bilsin girdi mi savaşa dayanmak gerekeceğini
güneşin ergeç buluttan çıkacağını ihanet etseler de.

Verimli bir şafak dölüdür Nâzım'ın şiiri
inmiş yeryüzü tarlasına insan dilinden
eğitir bilinç ocağında kiminin yüreğini
kiminin ateş yağmurudur ter dökmeyen alnına.

BİR EYYAMCIYI ANLATIR ŞİİRDİR

5 Temmuz 1973

Rahatına biraz fazla düşkündür eyyamcı
biraz fazla özenmiştir kestirme sokaklara.
Yetişirken düşünmüştür biraz fazla
ölümsüz ünü, cinsel işlemi, büyük serüvenleri.
Bakmıştır olacak gibi değil köhne taşrada
alnı terlemeden bunların hiçbiri.
Yaşam bir yandan kabartırken isteklerini
bir yandan öğretmiştir yolunu yorulmamanın.

Kuşkusuz biraz fazla açıkgözdür eyyamcı
önce büyük bir erek seçer, büyük bir dayanak sonra.
Anlar sırtı yere gelmeyecek kimin yanında
dünyanın değer yaratanlara doğruysa gelişimi.
Nerde boş bir alan bulursa orda
kavrar ilk eseri verenin fazla terlemeyeceğini.
Ekonomi, siyaset, sendika, kültür, boşsa hangisi
ilk eseri ver, ilk çalışmayı yap, geç ötekine!

Ne var ki biraz fazla tedbirlidir eyyamcı
biraz fazla kulak verir en ufak kıpırtıya.
Oysa çakar gibi olsalar yapılan numarayı
ya da bir çarka kaptırsa paçayı önemli mi?
Kurtulur yine bir boş alan yaratıp kendine
diyelim verir ilk özeleştiri örneğini.
Yadsımak bir eseri, yanıldım demek bile
nasıl olsa eksiltmez onunla başlayan geliri.

Yerine göre biraz fazla kuşkucudur eyyamcı
biraz fazla benzer ilk panikte bankaya koşanlara.
Ürkmesi, telâşa kapılması değer yaratanlardan
sık sık huzurdan söz açması, onlar gibi,
gösterir bir şeyi daha açıkça bildiğini:
Değişti mi onun için de değişecektir dünya!
Dikilirken huzuru bozanların karşısına, o yüzden,
hesaplamaz elindeki silâhın geri tepeceğini.

YİĞİT BİR GENÇ KIZIN TABUTU ÖNÜNDE

25 Temmuz 1973

Nasıl sıralarsa bir ölünün ardından
yaşarken sahip olduğu şeyleri halkım,
ben de sıralıyorum tabutu önünde
daha yeni durmuş gencecik bir yüreğin.

Diyorum cetveli vardı, şafaklarını çizen
yalnız yapıların değil, kavgaların da

bir gönyesi vardı, dengede değilse
nasıl ezdiğini gösteren yaşamın

bir pergeli vardı, ucunun biri emekte
öbürüyle belirleyen başka değerleri.

Mümkünken bütün bunları kullanıp
mimarı olmak yeni yabancılaşmaların,
inandırıp bir şey yapamayacağına kendini
mümkünken omuz vermek kurulu düzene

baktı tarihe, gerçeği kavradı, gördü onurlu yaşamak
savaşmak demektir ezilmiş insanların yanında

sırt çevirdi bencil kaygıların ve acıların tümüne,
aldı kavgada yerini, sıradan bir er olarak.

BİR LOKAVT ŞİİRİNE HAZIRLIK

1 Ağustos 1973

Bir türkü gelir dilime söyleyemem
bomboş bir sokakta bir başıma –
bir türkü, gür çeşmelerden söz açar.
Ama derim ki söylesem kim duyacak
bomboş bir sokakta bir başıma?
Bir türkü gelir dilime söyleyemem.

Bomboş bir alana ulaşır sokak
bir umut kıpırdar yüreğimin içinde –
bir tek güneşli günün umudu.
Ama derim ki kimlere yarayacak
güneş vursa da bomboş bir alana?
Yüreğimin içini ısıtır ancak.

Biriken sessizliktir alanlarına kentin
kapanmış tezgâhlarla tütmeyen bacalardan –
bir çare düşünürüm açlığı çözümlesin.
Ama derim ki bir başıma çözüm aramak
daha zorlu kılmaz mı atılan düğümü?
Biriken sessizliktir alanlarına kentin.

Birlikte savunalım öyleyse yaşamı
hep birden söyleyeceksek başlayalım türküye
yan yana getirelim çözümler dereceksek
umutlar sağacaksak katalım birbirine –
mekikler mi vurmuyor, ocaklar mı soğumuş
birlikte savunalım öyleyse yaşamı.

KESİK KESİK

17 Ağustos 1973

Sık sık kesiliyorsa başlattığımız konuşma
susuveriyorsak birden
bir sözcüğün yarısında,
tükendiği için değil
konuşacağımız şeyler.
Araya giren bu sessizlik
söylememek için hiçbir şeyi
nereye varacağını bilmeden.
Çünkü bir tek sözcüğün değeri
satmaya da yetiyor bir insanı, kurtarmaya da
öyle uzun ve karanlık bir sorgudayız ki
atmışlar yaşamın bütün köprülerini
girmişler dünya ile aramıza
ve günışığını görmemiz yeniden
ya direnirsek mümkün ya konuşursak!

AYDINLIK

21 Ağustos 1973

Söylediğim türküde bir sonraki satırsın hep
bana aktardığı gibi yanımdakinin
aktarıyorum benden sonrakine

ŞİMDİ BİR HANÇER GİBİ KIVRIKSA ŞİLİ

11 Eylül 1973

Umudun şimdi silâhı yok Şili'de
şimdi bütün silâhlar umuda çevrik.
Daha güzel günler için söylenen
daha haklı günler için söylenen
türkülerin şimdi silâhı yok Şili'de
şimdi bütün silâhlar türkülere çevrik.

Ayaklar altına alınan emeğin bayrağıdır
şimdi yırtılan, kurşunlanan, darağacına çekilen
insan teriyle üretilmiş bakırdır
kardeşliktir, barıştır, yeni sürülmüş tarlalardır.
Şafaktır ihanete uğrayan şimdi Şili'de
alınlarından sağılmış doğacak çocukların.

Şimdi bir hançer gibi kıvrıksa toprağın üstünde
parçalanmış, ama boyun eğmeyen Şili
yine bir hançer gibi doğrulacak düştüğü yerden
saplanmak için karanlıkların böğrüne
damarlarından koparıp atmak için sömürgen ağızları
ve dövüşmek için zafere kadar yiğitçe.

SÜREKLİ YARGILANMA

20 Eylül 1973

Yargılıyor beni Eylül rüzgârı
Anadolu bozkırına uğrayıp gelen,
uğrayıp saçlarına açılırken okullar
bu yıl da okulsuz kalmış çocukların.

Yargılıyor beni Haliç kıyıları
geçerek solgun yüzlerinden Ayvansaray'da,
açlık grevine yatana kadar
sesini duyuramamış bir avuç işçinin.

Yargılıyor beni Bursa lokavtı
ellinci yılı cumhuriyetin
ertelenen grevler, verilecek oylar
kazanılmış ya da kazanılacak kurtuluş savaşları.

Gün alıp da yatanlar bir inanç uğruna
bir direnişi başlatan ilk kurşun
ihanetler, acılar yargılıyor beni
dünyanın neresinde olursa olsun.

Yargılıyor beni ölüm tırpanı
Şili'de bire on ürün kaldıran,
yaşadığımız kanlı günler, yiğit Allende
aldatılan halk, susturulan düşünce.

Sorumlu olmak yargılıyor beni
bilinçli olmak yargılıyor beni
yargılıyor geleceğe inanmak, çağı tanımak
zaferi için çarpışmak gerçeklerin.

EYLÜL SONU ÇAĞRIŞIMI

26 Eylül 1973

Eli uzaklaşıyor tetikten artık,
sıyırıyor parmaklarından kirlenmiş eldiveni.
Gözlerindeki acımasız karanlık
uysal bir bakışa bırakıyor yerini.

Değiştirdi mi giysilerini de birazdan,
çıkacak bir şey olmamış gibi sokağa,
selâmlayacak bir park sırasında oturanları,
bir çiçeği koklayacak geçerken yanından.

İşte -diyeceksiniz bir Eylül sonu sabahı-
her günkü yüzü sıradan bir yurttaşın!
Ne acıyı örgütlemiş, ne kısıtlamış yaşamı
ne de imzası var altında bunca kararın!

BİR GÜN KONUŞMAK İÇİN

11 Ekim 1973

Kalabalığı gördüm, fışkırmış ara yollardan
doldurmuş bir alanı göz alabildiğine.
Bir tek yüze çevirmiş bakışlarını
kulağını vermiş bir tek sese.

Kalabalığı gördüm, bir tek sözle
haykırmaya hazır bir ağızdan.
Gergin yaylar gibi atılmaya hazır
duramıyor durduğu yerde.

Kalabalığı gördüm, elindeki bayraklar
yatıştırıyor acısını ve öfkesini.
Yan yana getirmiyor coşkunluk
o kadar kolu bir yumruk gibi.

Kalabalığı gördüm, habersiz
nereye varacağından sesinin.
Dinlemek için değil de
bir araya geldiği vakit konuşmak için.

BASIN İŞÇİSİ NURETTİN SÜTKAN'A AĞIT

13 Aralık 1973

Tutuyorum kendimi
bulandırsın istemiyorum gözyaşı
ardında kalanları.
Elden ele geçirilen kürek
atılan toprak bir çukurun başında
tutulamayan birkaç hıçkırık
dünyanın bu en yalın töreni –
ne anlama geliyorsa bütün bunlar
daha belirgin çıksın ortaya.

Birbiri üstüne geçmiş gibi
bulandırsın istemiyorum anılar,
geçtikten sonra konuşalım
gözlerimi zorlayan sağnak.
Bak yüreğini bölüştüğün insanlar
çöktüğün ağaç altı öğle paydoslarında
birlikte söylediğin bu yurt havası –
ne anlama geliyorsa bütün bunlar
daha belirgin çıksın ortaya.

Böyle istemez miydin kardeşim?
Duyulduğu vakit bir silâhın sesi
vurulduğu vakit biri daha
emek kavgasında bir işçi
demez miydin bir an önce bitsin ağıt
alsın barut dumanı dağılır dağılmaz
ölümün yerini yaşam, ustanın yerini çırak –
ne anlama geliyorsa bütün bunlar
daha belirgin çıksın ortaya.

Sıklaştıracağız sıraları şimdi
boş bırakmayacak ardında kalan yeri
biri daha adayacak gençliğini kavgaya
otuz yıl önce yaptığın gibi senin.

YIL BİTERKEN BİR SORU

31 Aralık 1973

Bir soru kanırtıyor dudaklarımı
sabahtan akşama sormayı düşündüğüm.
Duruşmada değil miyiz kaç yıldır?
Ağaçlar, günışığı, gökyüzü, deniz
duruşmada değil mi sabahtan akşama?

Duruşmada değil mi sofrası, tezgâhı, harmanı
beslediği umut, devşirdiği sevinç insanın
inanmak güzel günlerin geleceğine ve istemek
akıtılan ter, dökülen kan, duruşmada değil mi
düşünen beyin, oluşan bilinç, çarpan yürek?

Bütün sokaklar kentlerde, kaç yıldır
sokaklarda bütün evler, evlerde bütün çocuklar
çocuklarda bütün yarınlar çağrılı değil mi
yeniden başlamıyor mu hepimiz için
her sabah bu duruşma?

Bir tepeden bir kente baktığımda
nasıl görüyorsam birleşen ve ayrılan yolları
görüyorum yaşadığımız günleri de öyle –
atılan imza, basılan mühür, yapılan işlem
o kadar okunaklı ki bu Türkiye sabahında.

SEN DE KATILMALISIN YAŞAMI SAVUNMAYA

Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü

Birinci basım: 1975, Cem Yayınevi
İkinci basım: 1976, Cem Yayınevi
Üçüncü basım: 1976, Cem Yayınevi
Dördüncü basım: 1985, Can Yayınları
Beşinci basım: 1990, Yordam Yayıncılık
Altıncı basım: 1996, Yordam Kitapları
Yedinci basım: 2000, Yordam Kitapları

●

O n d ö r d ü n c ü
bin

türkü silâh olmalı ağzında
silâh olmalı elinde bilgi
yüreğinde inanç silâh olmalı

neresinde olursa olsun dünyanın
insandan esirgedikçe düşman
savunmalısın yaşamı

YARIM KALMAMALI BU SORUŞTURMA

Kavrulup kalan ekinden soralım onları
çatlamış topraktan soralım
açlıktan, mayın korkusundan, anadan, bacıdan
dizlerini döven kimse ondan soralım
ciğeri oyulan kimse ondan
nerde olursak olalım
yolumuz nereye düşerse düşsün
Matla köyünden Şahan'ı soralım
Ayit Sümer'i soralım, Mahmut oğlu Mustafa'yı
İsa'yı, Übeyt'i, Kejan'ı
Hamit Dikmen'i soralım, Ali Kahraman'ı
çekilen sınırı insanla insan arasında
düşülen pusuyu, dökülen kanı
sıkılan kurşunları soralım kör karanlıkta
tetikteki eli soralım, tellerdeki sesi
önümüze kim çıkarsa çıksın
güçleri yetmemeli unutturmaya
ilmiğinden kurtulmaya suçlarının,
yarım kalmamalı bu soruşturma
soralım hep birlikte Viranşehir'i.

BİR YOL AYRIMINDASIN

Ellerini aç ve bak avuçlarına
soğumadan anısı Şahin Aydın'ın,
ey gece bastırmadan evine dönüp de
kol demirini vurdu mu kapısının ardına
güvenlikte duyan kendini!

Ey "ölüm nerden ve nasıl gelirse gelsin"
diyenlere övgüyle yüreğini açan,
ama kendi içinde boğan kendi sesini,
gücünü başkasının gücüne katmayan
sana sesleniyorum, bak avuçlarına!

Kışkırtmasın diye daha azgın günleri
kaygıyı çıkaran cesaretin karşısına,
karanlığı koyultmasın diye biraz daha
nicedir esirgeyen içindeki direnci
ey ölçülü yurttaş, bu sözüm sana!

Sanma ki bağışlayacak kendini aldatmanı
senin de hakkından gelmeyecek bu karanlık,
bu sarılan el Hüseyin Örek'in boğazına,
kalleşçe vuran bu kurşun Kerim Yaman'ı!
Sanma ki güvenliktesin kapını kapatınca!

Öyle bir yol ayrımındasın ki artık
mümkün değil tek başına savunman hiçbir şeyi,
ya kalmana boyun eğeceksin ayaklar altında
ya alacaksın direnenlerin yanında yerini
sahip çıkmak için yaşamın aydınlığına!

GÜN O GÜN

Gün o gün, vakit o vakit, durma kınında
işte arkadan vurmak, işte emekçinin elleri
afiş asarken bir duvara Ankara'da,
işte satılık itler, sivil giyinmiş ölüm
sabrı sınayan damla, öfkeyi kışkırtan acı
işte Akhisarlı Kerim, yirmibir yaşında

Sıcaklığı var ya bir araya gelmenin
işte onu vurdular karanlığın itleri
tan yeri kızarırken işte uluyarak
işte sökmesin diye kardeşliğin şafağı
işte beslendikleri kapı, üredikleri batak
yas tutmaya alışma, tanı bunları

İndirsin duvaklarını gelinlik kızlar
işte hazır sarmak için bunca yara
işte emeğin düşmanı, celladı tohumun
hesap sor karanlıktan, acıya alışma
dök ortaya gücünü, sıyrıl varsa kaygılarından
baskıyı boğ, zulme diren, şafağı savun.

YAŞAMIN BİZDEN İSTEDİĞİ

Ve soyundu özel giysilerinden cellât,
elektrik telini körpe vücutlar üstünde
gezdiren o değilmiş gibi,
kıran o değilmiş gibi parmakların kemiklerini,
o değilmiş gibi bırakan al kanlar içinde,
yalıtmak için insanı onurundan
ne varsa aklın aldığı almadığı
hepsini tasarlayan o değilmiş gibi,
o değilmiş gibi buyuran ve yalanlayan,
göz yuman o değilmiş gibi bütün bunlara,
karıştı aramıza.

Otobüse biniyoruz aynı duraktan belki,
belki karşılaşıyoruz bir köşeyi dönerken,
ilerlese göz tanışıklığı biraz daha
selâmlamak zorunda duyacağız kendimizi.
Ve ne kadar unutkan olursak biz
kurtulacak o kadar hesap vermekten,
huzurla bekleyecek yeni görevlerini.

Oysa titiz olmak, yaşamın bizden istediği,
hakkımız yok vazgeçmeye adaletten,
bağışlamaya hakkımız yok geçmiş günleri.
Sabrımız ne kadar yol açarsa acımaya,
ne kadar bağışlayıcı olursak bilelim ki
o kadar elinden tutuyoruz zorbalığın,
hizmetine koşuyoruz yüreğimizi.

DURMAK YOK

Sırasıdır bir daha anımsamanın şimdi,
getirip diktiler yurdunun bağrına
durdukça mayalanan sömürü üslerini,
özgürlüğü çok görenler insana,
arkadan vuranlar bağımsızlık özlemini!

Getirip diktiler, kurumadan alnında
kurtuluş savaşının parlayan kanlı teri,
bayraklarını getirip diktiler rüzgârına
namlunun ağzında yaşatmak için seni,
ortak etmek için barış düşmanlığına!

Getirip diktiler utancın telörgülerini
işbirliği edenler ölüm tüccarlarıyla,
borçlandılar senin adına gelecek günleri,
bir yabancı gibi kaldın kendi kapında
dilendin kendi toprağında geçiş izni!

Sırasıdır anımsamanın şimdi bir daha:
Bir yanda direniş, bir yanda işbirliği
çarpışarak varıldı bugüne varıldıysa!
Durmak yok, savunacaksın elde ettiklerini,
sonuna dek kararlıysan yaşamı kurtarmaya!

İNANMA GÜVERCİNLERE

Güvercinlere inanma
alanlardaki kardeşim!
Biliyorum inandığın için alkışlıyorsun
havalandığı vakit ak güvercinler,
biliyorum kendi ellerinle bırakmış gibi
başının üstündeki gökyüzüne
coşkuyla havalanıyor özlemin.
İnancın var ya daha iyi yaşayacağına,
kıyında köşende sakladığın umut var ya,
diyorsun ya: "Bir gün gelip
çocuklarım kavuşurlar benim alamadığıma,
çocuklarım edinirler benim tadamadığımı,
yaşadığım kadar yoz olmaz onların yaşayacağı"
işte o gün gelmiş gibi havalanıyor
coşkuyla alkışladığın güvercin.

İnanma güvercinlere
alanları dolduran kardeşim!
Bir elin tutup tutup bıraktığı güvercinlere,
kürsülerde konuşup konuşup bir ağızın,
sözlere bulayıp bulayıp bıraktığı!
Biliyorum inandığın için alkışlıyorsun
havalandığı vakit ak güvercinler,
biliyorum ak olduğu için, güvercin olduğu için,
biliyorum bırakmak olduğu için işin içinde!
Biri senin bir türlü kirlenmeyen yanınsa
biri barışçı tutkun, bir türlü düşürtmeyen tetiği,
biri de özgürlük isteğin kendi tutsaklığına!

İnanma kardeşim
edilen söze, verilen umuda
salınan güvercinlere!
Ak değildir arınmanın rengi her zaman,
barışın simgesi güvercin değildir,
özgürlük değildir salıvermenin anlamı!
İnanç bu kadar kolay çelinir mi deme,
yanlış bu kadar güzel gizlenir mi deme,
yalan bu kadar içten söylenir mi deme,
düşün alkışlamadan önce!

16 HAZİRAN AKŞAMININ ŞİİRİ

Hâlâ durur o akşam belleklerinde,
mayalanır durur, birlikte bakmanın derinliğiyle,
önüne geçilmez coşkusuyla, birlikte yürümenin,
bir ağızdan söylemenin güzelliğiyle bir şarkıyı,
birlikte sahip çıkmanın bir öfkeye
bir hesabı birlikte ödetmenin
"düşen kalır, bırakın ağlamayı"
demenin kutsal ve hüzünlü aleviyle
yaşayıp durur o Haziran akşamı.

Birlikte baktılar her şeye,
tek tek bakınca göremedikleri,
içine giremedikleri evlere baktılar,
bir yabancı gibi sığındıkları parklara,
bir ucundan geçip de yalnızlık çektikleri
koca koca alanlara,
tutamadıkları inceliklere baktılar
ellerinin nasırıyla,
kaçırılan değerlere baktılar, korunan bankalara.

Önlerine çıkarılan parmaklıklar
demirden değildi artık,
kendi sesleriyle konuşmuyorlardı
ağızlar karşılarında,
ve yerlerinde başka bir şey
dikilip duruyordu engellerin.
Yani korunan ve kaçırılan neyse
oydu yollarını tıkayan da,
üstlerine çeviren de oydu namluları.

Apaçık gördüler kim neyin hizmetinde,
gördüler kendi eğittikleri demir
düşman edilmiş ellerinin emeğine,
suyuna ter kattıkları çeliğin
gördüler çevrildiğini göğüslerine.
Ürettiği ne varsa, daha özgür,
daha yoğun, daha anlamlı yaşamak için,
esirgendiğini gördüler insandan
ve kavgasız elde edilemeyeceğini hiçbir şeyin.

Birlikte üretileni birlikte devşirip
evlerine dönenlerin o Haziran akşamı
her sokağa çıkışları bir gerçeği belirtir:
Yaşamın güç ve onurlu kavgasında
omuz omuza olmak verimli bir ırmak gibidir,
yeni tohumlar saçar geçtiği tarlalara,
yürekleri yeni zaferlerle doldurur.
Ve birlikte duyulacak yeni sevinçlere kadar
o Haziran akşamı mayalanır durur.

BEŞ İSPANYOL

27 Eylül 1975'te faşizm
onları kurşuna dizdi

Dünya ne kadar uçsuz bucaksız
ne kadar bölünmüş olursa olsun
bir şey var ki önlemesi mümkün değil
sınırların ve uzaklıkların,
giriyor doludizgin yaşantımıza

Bir şey var ki hep birden paylaştığımız,
açılıyor ellerimizde bayraklar
ve beş yeni yara bağrımızda,
yiğitçe üstüne yürüyor karanlığın
bir şey var ki İspanya'da

Görmediğimiz halde yüzlerini
adlarını işitmediğimiz halde bir kez bile
derin bir soluk alınca hepimiz
göğsümüzde tutuyoruz onlar için
yaşasınlar diye daha bir süre

Bir şey var ki durdurması mümkün değil
silâhların ve darağaçlarının,
fırtınadan önceki sessizlik kadar anlamlı
namludaki kurşun kadar patlamaya hazır
bir şey var ki geride bıraktığı onların

EKİM SINAVI

12 Ekim seçmenlerine

Bugün gideceksen sandık başına
anımsamadan gitme verilen kavgayı,
bir ucu Vietnam'da, Kamboçya'da
bir ucu Şili'de, İspanya'da
kanla sulanmıştır emeğin haritası

Bugün gideceksen sandık başına
anımsamadan gitme çekilen acıları,
çığlıklar yankılandıysa taş duvarlarda
onur çiğnendiyse ayaklar altında
ışımasın diyedir özgürlük sabahı

Oy istiyorlarsa bugün senden
emekli generalleri karanlığın,
suç olmaktan çıksın diyedir
kırılan kalem, vurulan zincir
boynuna geçirilen ilmik şafağın

Oy istiyorlarsa bugün senden
hesabı sorulmasın diyedir
kanlarına girilen bunca insanın,
alınteri harmanını yağma eden
sömürünün hesabı sorulmasın

Bugün İstanbul'da, bugün Bursa'da
oylanan zulümdür doğrudan doğruya,
geçmişi bağışlamaktır senden istenen,
karar vereceksin bu Ekim sınavında
ya zulmün yanındasın, ya karşısında.

BİR KURTULUŞ SAVAŞI İÇİN AÇIKLAMALAR

SÖZCÜKLER, TANIKLIĞIN YENİLMEZ SAVAŞÇILARI

Önce sözcükleri övelim,
konuşurken kullandığımız sözcükleri –
olur olmaz bir yerde, ayaküstü,
biri çıkınca karşımıza kullanırız ya,
önemini aklımıza getirmeden.

Önce sözcükleri övelim,
heyecanla seçtiğimiz sözcükleri
bir olayı anlatırken bir topluluğa –
dururuz ya, daha uygunu var mı diye,
tam ucuna geldiği anda dilimizin.

Önce sözcükleri övelim,
okurken takıldığımız sözcükleri
olmadık bir yerinde bir kitabın –
bir kalem alırız ya elimize
altlarını çizmek için, takıldıkça.

Yan yana geldiler bu şiirlerde
acıyla ve özlemle yazılan –
yerde bırakmamak için dökülen kanı
ve yıkamak için bilinci durmadan
adaklarıyla yeni savaşçıların.

SÖZCÜKLERLE ÇIKMAK UNUTKANLIĞIN KARŞISINA

Bakarsınız özetleyiverir bir tek sözcük
insanın bakışını bir savaşa.
Dönüşür bir tek sözcüğe bakarsınız
geçmişteki bir olayın bütün anlamı.
Yıllar sonra, yeniden yazılmış,
bir duvarda çıkar karşınıza.

Düşünürsünüz, küçümsenir gibi değil
bir tek sözcük deyip de hiçbiri
en az bir silâh kadar yeri var kavgada.
Sözcükler olmasa bir zaferin işlevini
nasıl çarpıtırlardı tarih kitaplarında,
ne ile süsleyip de yuttururlardı yalanı?

Anlarsınız, okurken yanlış bir şiiri,
kendi sesinizle diriltiğiniz düşman
ne kadar köprü varsa yaşamla aranızda
biliyor önce onları atmak gerektiğini,
sözcüklerle kurulduğunu biliyor köprülerin
geçmiş serüvenleri bugüne bağlayan.

Öyleyse dersiniz ulaşmak yetmez
nice kan ve acıdan sonra zafere,
yapmak ve kazanmak kadar savaşı
sürdürmek de gerekir düşünce ve bilinçte,
durmadan sürdürmek, çoğaltmak, tazelemek
en köklü yorumdan en küçük anıya dek.

GÖRÜNEN ODUR Kİ

Ne zaman ortalığı karanlığa boğsalar
bir yanda halk vardır, bir yanda iktidar;
bir yanda sömürüyle parçalanmış, silâhla girilmiş
en dirimli yerleri, en kutsal şeyleri halkın,
bir yanda yürekleri ihanetle çürümüş alçaklar

Üretkenler ve hazır yiyenler bir yanda,
acıya sahip çıkacak kadar yiğit
ve yabancı, sırt dönecek kadar umuda;
bir yanda elden ele geçirilen direniş sancağı,
bir yanda işbirliği, çıkarları ve ordularıyla düşmanın

Göğüsleyip bütün yoksunlukları, çaresizlikleri
karşı koymak mümkün, dişiyle tırnağıyla çarpışmak,
hatta kazanmak, geriye püskürtmek saldırganı,
ama zafer mümkün değil bu savaşta
ve zaferi savunmak, iktidar halkın olmadan

VERİLEN SÖZ BU AĞUSTOS GECESİ

Yaşanmayacak anımsamadan
ezilmiş tabanlarındaki sızıyı,
çıplak ve yarılmış omuzlarında
götürdükleri umudu onların
tek tek yakılan dağ ateşlerine.
Bu Ağustos gecesi yaşanmayacak
duymadan yorgun çıngıraklarını
ay altında giden kağnıların.

Yaşanmayacak açıklamadan
niye düştüklerini yollara
binlerce kadın, erkek, genç, yaşlı
gelinlik kızlarla kundaklı çocukların,
gösterdikleri sabır, biledikleri öfke
kurdukları o can ve inanç örgütü,
niye hep duracaktır şafağın dilinde
bir ağızdan söyledikleri türkü.

TEK TEK AĞIZLARIN BİRLEŞTİĞİ SAVAŞ TÜRKÜSÜ

Yaklaşıyordu düşman
sürdüğüm toprakta gözü,
öğüttüğüm unda, dokuduğum kumaşta;
çekip alacak ne varsa soframdan,
uğrunda alınteri döktüğüm
ekmeğim, tütünüm, ne varsa.

Yaklaşıyordu düşman
suyun kaynağına doğru,
buldum derinliğinde toprağın
çıkardım tırnaklarımla onu,
içirdim tarlama yıllardır
avuçlarımın nasırından.

Yaklaşıyordu düşman
gücümün yarattığı tezgâha,
alsın diye en büyük payı
benim ürettiğim yaşamdan,
katsın diye kendi damarlarına
kaslarımın içindeki dünyayı.

Bir sabah ayağa kalktık,
aynı anda, birbirimizden habersiz;
gözlerimiz yoksul ve kocaman.
Birlikte çarpıyordu artık
aynı saçağın altında yüreklerimiz.
Yürüdük yaşamı savunmak için
bir yanda umut, bir yanda düşman.

UYARILDIK VE ÖRGÜTLENDİK SONRA

Yaşadık suyu havayı güneşi
tuzakmış, kalleşlikmiş akla getirmeden,
akla getirmeden pusulara düşürülmeyi –
yeni doğmuş gün nasılsa öyle
hazırdık eşiğinde aydınlığın.

Yaşadık beynimizin kıvrımlarında
sokakta, fabrikada, kalabalık alanlarda
göze aldık işsiz kalmayı, sürgünü, işkenceyi
biri bitmeden biri başlayan
binlerce olumsuz işlemi.

Yaşadık içe işleyen dönekliği
bir daha yüzüne bakmamayı bir arkadaşın
satın alındıkça düşünce, eleverildikçe inanç
acısı gitgide genişleyen o lekeyi –
sınavından geçtik bütün bunların.

Yaşadık bir bir karanlık günleri,
ne kadar ışık sızdırmasa duvarlar
özgürlüğü boğmaya yetmeyecektir –
anladık ekmeği ve aşkı üretir gibi
umudu ve yarını da üretmek gerekir.

Anladık korumak gerekir üretileni
ve silâhlanıp çıkmak karşısına düşmanın –
yaşadık tek tek dövüşmedeki eksiği
güçlüyüz anladık bir araya gelirsek
örgütlü savaşçıları olduk yaşamın.

ANADOLU'YA GEÇİYORUZ

Anadolu'ya geçiyoruz yine gizlice,
her şeyi göze alan laz kayıkçı
gizlice kürek çekiyor sabah sisinde,
ağzındaki titremeyi örtüyor bıyıkları.

Anadolu'ya geçiyoruz gemiler arasından
kendi sularımızda yabancı bayraklı,
devşiriyor bir örgüt tek tek bağrımızdan
bir büyük ateş için kıvılcımları.

Öfke yetmeyecektir çünkü tek başına
harlı tutmaya direniş ocağını,
geçiyoruz birleştirmek için Anadolu'ya
canla canı, dirençle direnci, silâhla silâhı.

Kaygımız ölmek değil yakalanmaktır
bir kurşun bile atmadan emperyaliste,
çiçeğe durmadan gövdesiz kalmaktır
yeni tomurcuklanmış bir dal halinde.

ELİ TİTREYECEK SAVAŞÇIYA AÇIKLAMA

Duysunlar acısını bir namlu ucunda,
ateşin rüzgârından önceki esintiyi –
nasıl seyirir alnı bölen çizgi,
bakışı nasıl oyar o kara nokta.

Sıcaklık nasıl çekilir duysunlar
şakaklara doğru saç diplerinden,
nasıl geçer insanın içinden
dünya nasıl bir kurşuna sığar.

Çocukları anımsa titreyecekse elin
silâhı doğrulttuğun vakit onlara,
binlerce yoksulu ve sakatı anımsa
kalır ufkunda geçtikleri ülkenin.

Kalır onlardan girdikleri ülkeye
suçsuzluk anıtı binlerce kadın.
Tarihi yapmak senin yazgın,
kanı ödetmek dokunup tetiğe.

GÖĞÜSLERİMİZDE UMUDUN ÇAPRAZ FİŞEKLİĞİ

Umutsuzluğa düşmedik hiçbir zaman
yenildiğimiz oldu, ama umutsuzluğa düşmedik,
bir daha ağarmayacakmış gibi çöken karanlık
doldurmadı değil günlerimizi,
bir daha ter dökmeyecekmiş gibi kuruyan alın
döl vermeyecekmiş gibi çekilen kan
korkutmadı değil korkuttu elbet
teslim olacağımızdan da korktuk, öleceğimizden de...
– sonu gelmiş de hani dünyanın
  hiçbir şey kalmamış gibi tutunacak
  boşluğa değer ya insanın elleri –
düşmedik ona, yalnız olmadık yani, çaresiz olmadık.

Kavradık nerden geldiğini çünkü umudumuzun,
şafağı savunmak olduğunu kavradık geceye karşı;
ne bizimle başladı, ne kesilip kalacak bizden sonra
kavradık durdurulmaz yapan nedir bu akışı,
ve sıradan bir er olduğumuz halde bu kavgada
boyun eğmiyorsak önünde koskoca bir ordunun
doğruladığı için bizi yaşamın her dakikası.

y e r a l a n l a r d ü ş m a n ı n y a n ı n d a : 1

ÇARPIŞMAKTAN DEĞİL BARIŞTAN SÖZ AÇANLARIN DEDİKLERİ VE DEMEK İSTEDİKLERİ

Kurşun atılmadan, diyor biri,
ne yapılacaksa kurşun atılmadan!
Biri, kan akıtmadan, diyor,
gelinsin hakkından gelinecekse
ama kan akıtmadan!

Yani geçirmişlerse bileklerine
boyun eğip taşıyacaksın zinciri,
parmaklıklar ardına yolun düşürülürse
bekleyeceksin kilidi çözmelerini,
kapıların açılmasını saati gelince!

Yani özgürsün eleştirmeye kendini,
suçlamaya özgürsün pişmanlık duymak için.
İstediğin kadar yetiştir, üret, çabala
sana çok görmüşse devşirdiklerini
sövmekte özgürsün alınyazına!

Biri de, barış içinde, diyor durmadan,
arayacaksan barış içinde hakkını ara!
Barış içinde yaşamaktır insana yaraşan,
hatta bıçak kemiğe dayansa
canından olmayı bile göze alsan!

Yani değişmesin bundan sonra da,
nasıl geldiyse bugüne değin
yaşam öyle sürüp gitsin işgal altında!
Yani işgal altında kalsın gözlerin
bakarken kendi yarattığın dünyaya!

yer alanlar düşmanın yanında:2

NERDEN VE KİMDEN GELİRSE GELSİN TANIMAN GEREK BU SESİ

Ezgi olur türkülere sokulur
çevirince radyonun düğmesini
gümbür gümbür dolar odana,
okul kitabında öğüt olur:
"ardına düşsen hangi sorunun
kaynağını bulamazsın kendi dışında,
kendi bacağından asılır her koyun"
yazılara girer, şiirleri yoğurur
ninni olur kundaktaki çocuğuna
aldatan ses, yalanın sesi

Diyelim ki savaş vaktidir
düşman çizmesi altında yurdun
hava barut kokuyor, haritan kan içinde
diyelim ki parçalanmış uykun
söz eylemini bitirmiş, silâhın eylemidir
bakarsın ağzında bilim adamının
gücünden kuşkuya zorlar seni,
bakarsın bir dost yakınışında
yatıştırmak ister kutsal öfkeni
bozguncu ses, satılmışın sesi

GİRİŞ YARGILAMAYA ELEVERENİ BEKLEMEN GEREKSİZ

Bekleme kurulmasını mahkemenin
yargıç olmayı bekleme yargılamak için

bir elevereni yargılamak çünkü
ışığa kavuşturmaktır yüzünü

gölgede yaşar çünkü o, kuytulara sığınır
ışıktaysa durmadan suçlanacaktır

çırçıplak kalsın durmadan bir böcek gibi
görünce senin her şeyi bilen gözlerini

yoluna çık, dikil her fırsatta karşısına
unutulmadığını anımsat bakışlarınla

eksik etme üstünden işaret parmağını
durmadan anımsat götürülmeyi geceyarısı

anlasın ter içinde uyandığı zaman
kurtulamadığını alnındaki damgadan

anlasın ki yargısız kalmayacak
yaşama karşı düşmanla çalışmak

ÖNCE EFENDİLERİ BİÇER DEĞERİNİ BİR İŞBİRLİKÇİNİN

Bir gün bile tutmayacaklar
işe yaramadığın vakit,
içlerinde bir gün bile
tutmayacaklar seni
efendilerin

Göreceksin ki
zar kadar ancak
varlığınla yokluğun arasındaki ayrım
onlar için

Göreceksin ki
daha onursuz
düşündüğünden
şu dünyadaki yerin

Semirtirlerken seni
kendileriymiş yine
semirttikleri
sen değilmişsin

Tutmayacaklar bir gün bile
işe yaramadığın vakit,
ıkınıp atacaklar dışarı
kalınbarsağından
emperyalizmin

VURULAN BİR SAVAŞÇININ ARDINDAN

Ne ise geride kalanlara esinlediğin
kuruyup tükenecek değil bağrımızda,
ister bir dağın doruğunda düşüp kal
ister dört duvar arası bir avluda
nerde öldüysen yetişecek oraya
her adımda biraz daha çoğalarak.

Gözlerin açık gitmesin.

YÜREĞİMLE TAŞIYACAĞIM

Çok görmüyorum hayır
koskoca bir destan yapmayı
en küçük bir sözcüğü alıp dudaklarıma
yargıç önündeki savunmandan

Kendime saklayacak değilim
bir çizgi yer etmişse bakışlarımda
alınlarına uzatıp parmağını
bir cümlenin ortasında ayağa kalkmandan

Direnci azalırsa dizlerimin
yüreğimle taşıyacağım bu şarkıyı
ölüme dek yiğitçe söylediğin
ateşlemek için başka ağızları

ANI

Atılmış bir kağıt üstünde değil yüzleriniz
saklanmış bir kağıt üstünde
saygıyla dörde katlı.

BİR YARAYI ÖPER GİBİ

Ağzımda kül tadı.

Kurumuş kanı görüyorum
okuduğum satırların arasında,
yalayıp geçiyor yüzümü
utanca karışan sıcaklığı öfkenin
bakarken fotoğraflarınıza.

Bir yarayı öper gibi ağzım.

BİR SES

Kulaklarımda radyodan bir ses:
Yaşam ölü olarak ele geçirildi.

GÖRÜŞMECİ

Bakıyorum onların yüzüne
ölümden önceki bir pazartesi –
ne coşkuyu geri çeviren yılgınlık
ne zamanı kollayan ürperti
çizmişler kavgayı yüreklerine.

Gökte güvercinlerin bıraktığı
kanat seslerinden daha kıvrak
daha yoğun görkemli düşüncelerden
verilen yargıdan daha güçlü
bir umutla işlemişler yarını.

Aşmışlar dalgalarını işkence denizinin
durgun gözlerinde iki su kabarcığı –
acılardan geçmişler, bunca sınavdan.
Öyle bir kıyıya varmış ki artık
ölüm elde edemez inançlarını.

Bakıyorum onların yüzüne
ne yenilmiş, ne eylem yorgunu
yeşerttiği incecik tohumlar ülkemin –
incecik bir güneşle ama direnç dolu
kabukları arasından gelecek günlerin.

BİR RESİM SERGİSİNDEN İZLENİMLER

resimler:
GÜNER ENER

"ANALAR"

Kıyısına gelip de
bakıyorlar bir uçuruma başları dönmeden;
soğumamış oysa açılan toprak
tabutun daha yeni örtülmüş kapağı
yeni değmiş körpe vücutlara kurşun
dökülen kan dinmemiş daha
duydukları acı, büründükleri yas
yaktıkları ağıt daha yeni.
Ve nerdeyse doğacak olan güneşe benzer
bir dirim ışığı yüzlerinde
yeniden doğurmaya hazır cömertçe
yeni oğullar için mayalanmış yürekleri.

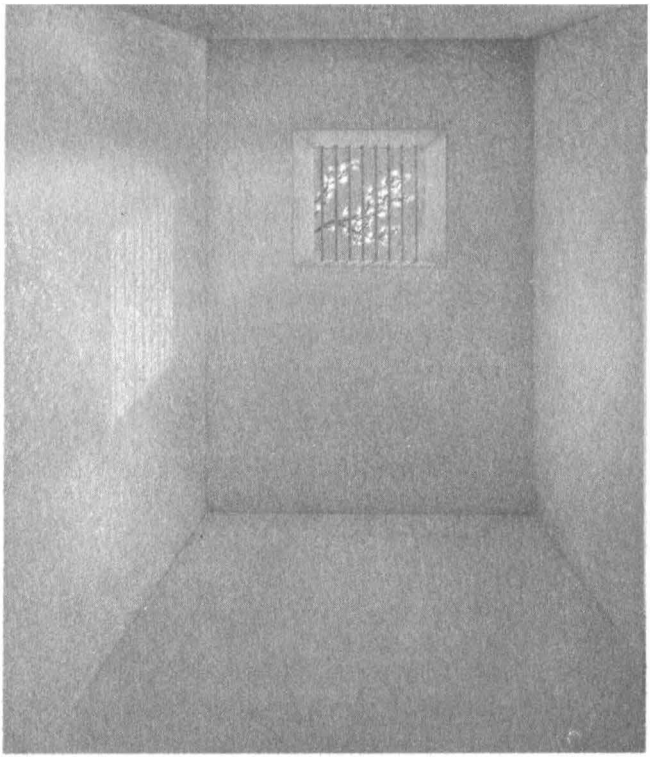

"HAŞHAŞLAR"

Hiçbir şey söylemiyor belki
büyüyen eli tarladaki adamın,
ama bırakacak sökülen sapları
boğazına sarılacak birazdan
ocağını aşsız koyanın.

Hiçbir şey söylemiyor belki
beyaz başörtülü ırgatlar,
çizilen haşhaş başağı söylemiyor,
söylemiyor bir bulut geçmiş gibi
gün ortasında kararan yeşillik.

Açlıktan, isyandan başka hiçbir şey.

"BİR AĞAÇ DALI BİLE"

Kapamışlar sıkı sıkı hücrenin kapısını,
dışarda kalmış dünya.
Her şeyi söküp almışlar elinden,
bir tek pencere bırakmışlar sana
ve parmaklığın dışında bir tek dal.

Belli üstüne abanacağı dört duvarın,
döşemenin sonuna kadar susacağı belli.
Kapı kolay açılmayacak bir daha,
sesini yankılamayacak tavan,
kimbilir kaç gece uykusuz kalacaksın.

Anlıyorsun silmek istediklerini
olumlu ne varsa künyenden:
Umut, yenilmemek, yaşama sevinci.
Anlıyorsun o pencere orda neden,
o bir tek dal neyin işkencesi.

Biri, bakmak gibi fazla ışığa,
direncini köreltecek senin,
biri özlemini bileyecek dışarıya.
Her gün biraz daha çökeceksin
düştükçe yaşamın tuzağına.

Oysa bir şey var bilmedikleri
neye değse elin silâha dönüşür,
öyle bir kavganın içindesin ki
bir ağaç dalı bile dövüşür
bir pencere bile yeter bilemeye direncini.

DÜNYAYA VE YAŞANTIMIZA İLİŞKİN SORULARA YANITLAR

İKİYE BÖLÜNMÜŞTÜR DÜNYA

Hemen tanıyorum nerede karşılaşsam,
bizim gibi takılıp kalmıyorlar dükkân camlarına,
durup da karşılıklı, yolun üstünde
arkadaşlarıyla konuşmuyorlar bizim gibi,
su içmiyorlar kırık bir sokak çeşmesinden
ya da gezgin sucular dan bardağı on kuruşa.

Peynir ekmeğin yanına katıp yeşil soğanı
çökmüyorlar duvar gölgesine, ağaç altına.
Hele zamanı gelince, bizim gibi,
dişlerinde deneyip dövüştürmüyorlar kırmızı yumurtaları.
Sıcaklar bastı mı, konu komşu bir olup
ne Gülhane Parkı'na koşuyorlar, ne Ahırkapı kıyılarına.

Hemen anlıyorum işitince seslerini,
zamanıdır deyip yollara düşmek gerekse
güvenleri yok iple sıkılmış tahta bavula,
gün ışığından korunmak için kaskete,
yemekleri götürüp getirsin diye sefertasına,
iş tulumuna, şile bezinden gömleğe güvenleri yok.

Bir tuhaf bakıyorlar nerede görseler
tavşanlara niyet çektiren birini,
bir parmağı ezilmiş, bir parmağı kıvrık kalmış birini,
iki polis arasında saçı kesik yürüyenlerden
camın kırık yerine kağıt yapıştırılmış evlerden
yazlık bahçelerdeki düğünlerden birini.

Duvar olsa yıkılırdı, diyorum, ara yerde
su olsa geçilirdi şimdiye kadar,
barışırdık bayramlardan birinde dargın olsak;
her şeyiyle ikiye bölünmüş demek ki dünya
bir yanında onlar yaşıyor günlük güneşlik
biz didiniyoruz öbür yanında, eli avucu boş.

HER ŞEYİN BİR NEDENİ VARDIR

Bir üzüntü mü saplandı yüreğime?
Ne bırakırım kendimi
ne geçmesini beklerim sabırla –
ararım kaynağını hemen
nerden besleniyor, nedeni ne?
Girişirim o nedeni değiştirmeye.

Başıma bir dert mi açtılar?
Bilirim bir çaresi bulunacak.
Ama kurtulmak değil yalnızca
o derdi yok etmenin çaresi.
Ararım nedenini hemen
girişirim o nedeni değiştirmeye.

Kaynağını buldum mu bir kez
kalkarım her zorluğun altından –
hiçbir acı tutunamaz içimde,
en güçlü engel bile aşılır.
Yok ederim buldum mu nedenini
bir daha üremesin diye.

Gel gör ki kolay değil her vakit
karşıma çıkan düğümü çözmek.
Bakarım kökleri derin ve çetrefil,
ne nedenini bulmak mümkün
ne de savaşmak tek başına,
el ele vermeli, derim, o halde
çözmeye uğraşanlarla aynı düğümü.

YARATIRKEN YARATILIYORUZ

Akıtılan ter, harcanan çaba tanıktır
bizim ulaştırdığımız gibi köprüleri
bir kıyıya bir başka kıyıdan,
duvarlar çektiğimiz gibi bizim
azgın başıboş suların önüne,
kurduğumuz gibi kentlerde yapılar
kuruyorlar, çoğaltıyorlar onlar da bizi
dirençle çıkıyoruz her yorgunluktan.

Bizim yarattığımız gibi onları
onlar da bizi yaratıyorlar.
Öğreniyoruz karşısında güçlüklerin
yere bir köprü kadar sağlam basmayı,
esnek olmayı kavgaya girerken
ustaca dökülmüş çelik kadar
ve göğüs germeyi bir duvar gibi sabırla
zaferi hak etmek için.

BU KIVILCIM

Omuzun omuza değdiği yerde
bir çakıp bir sönen bu kıvılcım
oynadığımız horondan Kavel grevinde

YETMEZ TEK BAŞINA

Parmaklarının ucuna basıp
doğrulsan da yerinden,
üstüne yürüsen de karşılaştığın vakit,
çekip alsan da hatta yakalarını eline,
suratına yapıştırsan da yumruğu,
tek başına kaldıkça bu öfke
getirmeye yetmez kavganın sonunu.

GECEYE KARŞI SÖYLENMİŞTİR

Birinci basım: 1978, Cem Yayınevi
İkinci basım: 1985, Can Yayınları
Üçüncü basım: 1990, Yordam Yayıncılık
Dördüncü basım: 2000, Yordam Kitapları

●

Sekizinci
bin

TUTANAK

OLİMPİYAT İÇİN KARA ŞARKI

Bizim için yarışın – dedi halk, yolcu ederken,
çocuklarını yolcu ederken olimpiyada,
kara derili çocuklarını Afrika'nın,
limanlarından, hava alanlarından,
Mozambik'in sesiyle, Angola'nın –

Bizim için yarışın, onurumuz için,
kaldırdık düştüğü yerden, ayak altından!
Övüncüyle yarışın bağımsız günlerin!
Nasıl açtıysanız ölüme göğsünüzü
varış ipine de öyle uzatın: Zaferle!

Daha hızlı, daha yüksek, daha ileri
son vermek için hor görmelerine!
Anımsatın, saldıkları vakit güvercinleri,
onlar bağışlamadı kendimiz kazandık,
özgürlük alnımıza yazılmış değildi!

Ağırlığını duysun sizi alkışlayanlar
yıllar yılı taşıdığımız zincirin,
duyurmak için yarışın bütün dünyaya
ürünsüz kalacağını devşirilen sevincin,
son kurtuluş şafağı da sökene kadar!

ALBERTO JUANTORENA'YA ÖVGÜ

– 400 ve 800 m. Olimpiyat Şampiyonu –

Şekerkamışı tarlasına giren bıçak gibi
keskin ve pırıl pırıl her yarışta,
güneşle ve toprakla omuz omuza
devşirmeye hazır kaslarının ürettiğini.

Bilir ki karşısına çıktığı dünya
ışığına düşmandır göğsündeki yıldızın,
türkülerle ve özveriyle kurulan yaşamın
düşmandır engelleri aşıp vardığı sonuca.

Bilir ki ulaştığı yerden yarın
daha ileri götürecek yaratılanı çocuklar,
bacaklarındaki yenilmeyen rüzgâr
soluklarıyla dolu Kübalı anaların.

Uyum içinde kollarıyla düşüncesi
yeni bir bilgeliği göndere çekerek
her yarışta bir sevinci üretip devşirecek
şekerkamışı tarlasına giren bıçak gibi.

1 MAYIS YÜRÜYÜŞÜNDE

Her yıl 1 Mayıs yürüyüşünde
daha kalabalığız bir önceki yıldan,
duyuyoruz nabızlarımızda bu sevinci
yarının tohumlarını serptikçe alanlara
kırdıkça bileklerindeki zinciri
kollarımız her yıl biraz daha,
duyuyoruz Spartaküs'ten beri.

Her yıl 1 Mayıs yürüyüşünde
yürüyor bizimle birlikte sevdası
yeni ırmaklar akıtmaya Ferhat'ın,
bir elimizde gürz, bir elimizde hüner
bir yandan Demirdağ'ı deliyoruz sabırla
terimizle nakışlıyoruz bir yandan yaşamı,
karıştığını duyuyoruz kanımıza bu sevdanın.

Her yıl 1 Mayıs yürüyüşünde
kırmızı bir gül gibi yüreğimiz
açılıyor türküleriyle Pir Sultan'ın,
açılıyor alanlara dikilmeye
solduramadığı sancak yüzyılların,
"dönen dönsün ben dönmezem" diyen ses
açıyor kapıları şaha gitmeye.

Her yıl 1 Mayıs yürüyüşünde
daha coşkuluyuz bir önceki yıldan,
Vietnam'da kutladığımız zaferin
Bedrettin'den bilenip geliyor çeliği,
içtiğimiz antın Onbeşler üstüne
Angola'da devşiriyoruz yemişlerini,
ve bayraklaşıyor dünya avuçlarımızın içinde.

ŞU VARNA'DA

I

Şu Varna'da unutmanın yolu yok
çakıl taşları gibi duracak
belleğimin dibinde
baktığı yerden denize bakmak Nâzım'ın
ellerini yakan vapuru beklemek
bir daha geçsin diye Varna önünden
ve duymak geceleri uyutmayan o özlemi
bunca yıl sonra sesinde
"anayurda selâm" diyen soydaşın

II

Kurda kuşa yedirmeden getirdim
şu Varna'da yüklendiğim selâmı
şu Varna'da havuzun başında

Bir daha düşer mi oralara yolum
görür müyüm sahibini kimbilir
görür de söyler miyim ilettiğimi

Tanık olsun bu şiiri okuyanlar
yazıyorum üzerimde kalmasın diye

III

Şu Varna'ya gelip de
görmemek olmaz Dikilitaşlar'ı
ve dolaşmamak aralarında,
içinizde sinsi bir umut
çıkıverecekmiş gibi Nâzım
birinin arkasından

Dikilitaşlar'ı görüp de
çevresine toplanmamak olmaz
ve fotoğraf çektirmemek içlerinden biriyle
aramamak olmaz hangisiydi
Nâzım'la yan yana duranı

Korucu Adil'i tanıyıp da
çağırmamak olmaz çekilecek fotoğrafa
ve şaşırmamak görünce telâşını
silâhı bırakmak için elinden

GURBETTEKİ OZANLA KARŞILAŞMA

Karşılaştığımız zaman Fahri Erdinç'le
Sofya'da, kıyısında bir kaldırımın,
aldırmayıp yanımızdan geçenlere
dikildik kaldık "bizim ora işi"
bakışmak ve konuşmak üzere.

Güpegündüz çakan bir şimşeğin
aydınlığıydı aramızda sanki.
Gördüm o an, yüzüne bakınca,
birikip bunca yıllık özlemi
bir tek damla olmuş gözpınarında.

Ama dökülmesini boşuna bekledim,
gözyaşına yenilmemişti gözleri.
Neden söz edersek edelim
sorduğu hep aynı şeydi,
hep aynı şeyi söylemek istedim.

Gördüm o an, sesinin içinde,
bunca yıl yaşadığı "kardeş evi"ni.
Gördüm, "kardeş evi"nde bile
kendi evini unutturmayan neydi,
"acı lokma" nasıl tatlılaşırdı çiğnedikçe.

Acıtmalı – derken – *yazdığımız her şiir*
bir cam gibi çizip okuyanın yüreğini,
gördüm, kendini adamışlık nedir,
inanç nasıl silâha dönüştürür gurbeti,
gördüm, en acımasız yazgı ozanı geriletememiştir.

OZANIN GÖZÜ

Ne zaman titreşen küçük bir alev görsem
anımsarım Devrim Müzesi'ni Sofya'nın,
Sofya'da Devrim Müzesi'nde
bakmaktadır bir camın ardından
Geo Milev'in gözü dünyaya.
Koskoca bir tarihi aydınlatır
o gözdeki küçücük alev,
titreşip durmuştur yıllarca
bir çukurun dibinde
ha söndü ha sönecek.
Görürüm yenik düşenleri aydınlığa,
görürüm boğmak isteyen
kanlı ellerini kıyıcıların,
ve sırtımı ürpertir
bir alevin direnmesi
yıllarca toprak altında.

İşte ozan
-sökmüş ve sökecek tüm şafakların habercisi-
baktığı vakit yıllarca uzaktan
-boynu ipte
ve yanıbaşında cellât
ve dudaklarında "Eylül Mayısa dönüşecek" dizesi-
baktığı vakit gözlerimize
yansıtmaktadır o alevi.

Ozan öldürülse bile
öldürülemez çünkü tanıklığı
maddenin ışığıdır çünkü
ozanın gözü evrende.

ŞİLİ HALKIYLA DAYANIŞMA GECESİNİN ŞİİRİ

14 Kasım 1976

Türküler getirdiler denizlerin ötesinden,
bir halkın türkülerini,
Angel ve Isabel Parra
ve Patricio Castillo
üç savaşçı kardeş
üç yiğit Şilili.

Nabzını getirdiler Şili ezgilerinin,
halay çekiyordu kiminde halk,
kiminde gülümsüyordu
döktüğü gözyaşından sonra,
bağrına basıyordu çocuklarının acısını,
seviyordu kiminde çılgıncasına,
ve faşizme direniyordu,
ant içiyordu kiminde,
direnmenin onurlu andını.

Uyur iken uyardılar Pir Sultan'ı,
dedi çağlar ötesinden:
"Gelin canlar bir olalım",
çocuklarıyız aynı kavganın,
çeliği aynı ateşten geçti
silâhlarımızın,
karşımızda aynı düşman,
duyalım bir kez daha
emeğin kardeşliğini.

Son türküsünü getirdiler Victor Jara'nın,
yüreğiyle çalıp söylediği son türküyü,
çünkü kırılmıştı parmakları
tellerine dokunamıyordu gitarının,
Santiago stadında son sabah
"Beşbin kişiyiz burda, diyordu,
kentin bu küçük köşesinde,
ama kimbilir kaç kişiyiz
ülkenin tüm kentlerinde?"

Biliyordu *"çünkü yarın.."*
bu çatı altında, bu Kasım gecesi
son türküsüyle birlikte yaşamının
çarpacak bir tek sesle binlerce yürek,
ve biliyordu, diyeceğimizi:
"Beşbin kişiysek burda,
kaç kişi olacağız kimbilir
yürekleri böyle çarpan,
başka kentlerinde dünyanın?"

Ve Allende'nin son sözlerini getirdiler,
"..ekilmiş tohum yeşerecektir..
..tarihi ne zorbalar, ne cinayetler durdurabilir.."
yer yer silâh seslerine karışıp duyulmayan
ve duyulan sözlerini yıllar geçse de
yani bağlılığı, yani inancı
bıraktığı anıyı onurlu bir insanın –
bileklerimizde vurdu tarihin yanılmazlığı.

Anısını getirdiler yılların ötesinden,
bir avuç insanla yürüdük binlerce ayak,
durduk
yeni açılmış toprağın başında
yüreği kor gibi bir avuç insanla,
"burda" diye haykırdık binlerce ağız
üst üste üç kez
Neruda'yı sorduklarında.

Yıkandık yağmuruyla ezgilerin
bu Kasım gecesinde İstanbul'da,
bir ucu Şili'de bir ucu Türkiye'de şimdi
bir gökkuşağı gibi açılıyor yağmurdan sonra
gecenin içindeki bu dayanışma.

TÜRKİYE'DEN SELÂM

Selâm getirdim Türkiye'den
kattığı sesten dünya şarkısına
kattığı acılı sesten
acılı ve onurlu sesten selâm

1920'lerden selâm getirdim
silâhlanıp dağa çıkan Anadolu'dan
şahlanan atlarından Kurtuluş Savaşı'nın
sıkılan ilk kurşundan emperyalizme

Selâm getirdim 1977'den
İstanbul'da Taksim Alanı'nda
pusuya düşenlerden 1 Mayıs'ta
selâm otuz dört ölüden

Namuslu omuzlarında geleceği
taşıyan insanlarından Türkiye'nin
grevdeki kırk bin işçiden
kırk bin maden işçisinden selâm

Paylaşanlara selâm getirdim
salkım salkım ürettiği güneşi
selâm getirdim dostuna omuzdaşına
halkımın büyük özleminden

DİLİME DOLANIYOR GECE

Struga Şiir Akşamları'ndaki dinleyicilere

Söz almak için ayağa kalkıyorum
ve duruyorum yüreklerinizin önünde.
Kenetlenen dost elleri kutsamaya
ve uçurmaya barış güvercinlerini
hazır ağzımda sözcükler,
anlatmaya hazırım sevdamı ve ülkemi,
ırmaklar gibi taşıyıp getirdim
ürettiği bütün güzel sözleri
binlerce yıldan beri türkçenin.
Ama dökülmüyor ağzımdan işte
konuşmaya başladığım vakit
bunların hiçbiri.

Neyi söylemek istesem
dilime dolanıyor çünkü gece,
çünkü elleri kenetleyen
dostluk değil gecenin kelepçesi,
söz açmaya kalksam sevdadan
kurşunlanıp düşüyor kaldırıma çünkü
gencecik biri daha
ve kanına banıp gecenin parmakları
yazıyor adını gazete sayfalarına,
çünkü yetmiyor anlatmaya güzel sözler
yurdumun üstündeki geceyi,
yüreğimin üstündeki geceyi.

İLK KEZ BİR ARADA OLSAK BİLE

Struga Şiir Akşamları'nda bir araya gelenlere

İlk kez bir arada olsak bile
aynı soydan gelmiş gibiyiz,
içimizde kıvancı aynı
katıldığımız 1 Mayısların.

Andırmasa bile yüz çizgilerimiz
tanıyoruz birbirimizi,
duyduğumuz sevinç ortak
kazanılan zaferden sonra.

Aynı dili konuşmasak bile
anlıyoruz partizanların
söylediği inançlı türküleri
düşmana karşı direnirken.

Bir hüzün bulutu sinmiştir
komün günlerinden gözlerimize,
ama suskunluğu bakışlarımızın
Eylül direnişleriyle bilenir.

Ekimlerden geçip gelen bu ateşle
yoğuracak bizi emeğin elleri,
daha da kaynaştıracak birbirimize
dünün örsüyle bugünün çekici.

Bir hançerin iki ağzı olacağız,
çekilip gidecek aramızdan
engellerin ve sınırların gölgesi,
yeni sesler üretecek bu sessizlik.

GÜL ÜSTÜNE ÇEŞİTLEMELER

I

Gül konuşmaz bilirdim
tanışmadığı biriyle
sokağa çıkmaz
karışmaz arasına yayaların

Aradığı yolu sorsa
bir yolcu
göstermez
döndürüp de boynunu

Öyle durur bilirdim
yalnız kendi rengiyle
ve kokusuyla dolu
sapının üzerinde

Bulgaristan'ı görmeden önce

II

Konakladık Sofya'ya giderken
yıkanıp da serinlemek için
bir çeşme başında

Baktık ki bir gül
kaldırınca başımızı

Kabartma bir gül
çeşmenin alınlığında

Kabartma bir elin tuttuğu

Ne genzi saran kokusu var
ne gözü alan rengi
ama öylesine canlı ki taşta
üreten elin sevinci

Duysunlar da paylaşsınlar diye
çeşmeye yolu düşenler
bir gül devşirmenin güzelliğini

III

Evler gördük yol kıyısında
bahçeler gördük gül dolu
gül dolu pencere önleri

Evlerin bahçelerin dışında
güller gördük kentlerden geçerken
kamu yolunun iki yanında

Nöbet tutuyordu herkes gibi
yaşamı kurma ve yüceltme savaşında
mülkiyetsiz gül öbekleri

IV

Karşıladı Sofya garında
trenden inince bizi,
yol gösterdi önümüze düşüp
kalacağımız otele kadar.
Yemekte, söyleşide, uykuda
bir an olsun ayrılmadı yanımızdan,
anladık ki gezi boyunca
yalnız Bulgarların değil
gülün de konuğuyuz.

V

Devrim Müzesi'nin sessizliğinde
karanlığı eriten ateş günleri
tarihsel geziyi bitirip de
çıkınca bugünün sokaklarına
değiştirdi gördüğümüz her şeyi

Gördüğümüz insanlar
Dimitrov'un gömütü önünde
gördüğümüz yapılar
9 Eylül'e hazırlanan
gördüğümüz anıtlarla yontular
daha önce gördüklerimiz değildi

Taşa işleyen sıcaklık
yalınlığa bürünen görkem
sayılar büyük boy resimler duvarlarda
camların ardındaki insan yüzleri
ışıyıverdi bir anda

Bir gülle yan yana gelmiş gibi

VI

Her yanda bir cümleden
karşımıza çıkıyor birkaç sözcük
yapıların parkların her yanında
her yanında caddelerin
içki masalarının geçitlerin
insanların yüzlerinde
çalışan alışveriş eden öpüşen

Upuzun bir cümleden birkaç sözcük
unutkanlığı silen birkaç sözcük
sevinci ışıtan
sabrı bileyen
bugünden yarına birkaç sözcük

Ucu güneşli alanlara açılan
bir yolu izler gibi
izliyoruz karşımıza çıktıkça
bir cümleyi
sözcük sözcük

Eller kadar
türkülerin ve güllerin de kurduğu
upuzun bir cümleyi

VII

9 Eylül 1976
Varna'da Karl Marx Bulvarı
ne bulutlar yırtılıyordu jetlerle
ne tanklar sarsıyordu toprağı
ne de silâhları omuzlarında
gergin adımlarıyla üniformalılar

Varna'da Karl Marx Bulvarı
sıra sıra emekçiler geçiyordu
adları okundukça fabrikaların
ellerinde bayrakları ve çocukları

Varna'da Eylülün dokuzu
birbirini kutluyordu sokaklarda
güllerle insanlar

VIII

Kimini gördüm kimini düşündüm:

Bürokratın masasında gül
iş bitimine konan küçük bir nokta

Köylü kızın kulağında gül
sabah saatlerinin yeniden üretimi

Ozanın dizelerinde gül
dünyaya bir sözcükle düşürülen ışık

İşçinin ellerinde gül
güneşi de eklemek çekicin yanına

IX

Sorup durduk kendi kendimize
bu güller kimin andaçı
can verenlerin değilse
çarpışanların değilse faşizme karşı
böyle kendini esirgemeyen
bu kadar alçakgönüllü

X

Ne demişti bir şiirinde Nâzım usta:
"Ekmek, gül ve hürriyet günleri"

Bildiğimiz gibi insan yaşamında
"ekmek" ve "hürriyet"in yerini
"gül"ün de biliyoruz artık

Bulgaristan'ı gördükten sonra

HALİÇ

belgesel bir filmin yorumuna katkı

Altan Yalçın'a

I

Aralanıyor işte
bir günün kapısı daha,
sokuluyoruz Haliç'e doğru
ayrılıp küçücük bir vapurla
Galata Köprüsü'nden
suları köpürte köpürte.

Suları köpürte köpürte
kürek çekiyor sanki hamlacılar,
ilk ışıklarıyla sabahın
sokuluyoruz Haliç'e doğru,
bir düşü emziriyor sanki yine
ayağı dibine kıvrılıp Saray'ın.

Bırakmıyor neyse ki gün ışığı,
girmemizle çıkmamız bir oluyor tarihe,
ne hamlacılar kalıyor, ne gezinti kayığı,
ne de sularda sürüklenen düşlerin
kıyıya vurmuş gölgesi yalılar.
Sokuluyoruz Haliç'e doğru.

II

İstanbul çoktan uyanmış,
delip çıkmış alacakaranlığı
kubbeler ve minareler,
çoktan uyanmış çalışan el
üreten göz, işleten ayak,
çaylarını yudumlar yudumlamaz
yollara dökülmüşler çoktan;
işbaşı beklemiyor çünkü,
sabırsız fabrika kapıları.

Çoktan acıkmış İstanbul
sofra başlarında sabırsız,
çiğnemeye hazır çeneleri
obur gökdelenlerin,
hazır tıkınmaya büyük oteller,
bulvarlar, eğlence yerleri,
tecimenler hazır öğütüp yutmaya,
tasmasından çözmüşler iştahlarını,
salmışlar Haliç kıyılarına.

III

Bir uğultu değirmeni ilk uğrağımız,
her sabah kurulan bir insafsız pazar;
sağıyor yeşil sevincini uzak tarlaların,
güneşten damıtılmış körpe yemişleri
kamyon kamyon sağıyor güneyden kuzeye,
daha tohumdayken ucuza kapatıp
sandıklarla çuvallarla örgütsüz emeği
sağıyor geviş getiren ağızlarına
altın dişli küstah aracıların.

Üstü kabuk bağlamamış bir yarayı
bir kez daha yırtıyor her pazarlık,
çünkü yemişler değil alınıp satılan
yağmalanmış umutlarıdır ırgatların,
gurbete çıktılarsa ilkyazla birlikte
dağıldılarsa verimli ovalara kışlaklarından
dönüp duruyor tepelerinde bir alıcı kuş
bir ucu İstanbul'da, Haliç kıyısındadır
bir ucu güneydeyse kanatlarının.

IV

Ve bir başka uğultu Balıkpazarı'nda
çakıp sönüyor deniz feneri gibi,
ağlardan süzülüp karaya vurmuş sanki
balıkların kaynaştığı koskoca bir gövde,
her sabah ürün veren koskoca bir yorgunluk
bıraksalar yetecek herkesi doyurmaya
yetecek araya girmese yağmacılar.

Yağmalanıyor her sabah bu paylaşmada
denize ektiği tohum terli alınların,
dalyanlarda bekleyenler sürülerin yolunu
ağ dökenler ığrıp motorlarında
avuçları patlayana kadar kürek çekenler
yeniden düşüyorlar her sabah tuzağına
iğrenç pazarlıklarda biçilen fiyatın.

V

Başımızı kaldırınca kıyıdan
göz göze geldiğimiz Cibali fabrikası,
ödenmemiş bir yorgunluktan sonra
tüttürmek istediğimiz kahırlı sigarayı
uzatıyor parmaklarımızın arasına.

Avuçlara biriken nasır, çapalarken tütünü,
ve kırıp da dizerken gösterilen sabır
buluşuyor tezgâh başlarında
hünerli elleriyle işçi kızların,
aynı kahırlı yazgı doluyor kutulara.

VI

Bir sigara içimi ötede tekneler,
Kasımpaşa önlerine doğru
bekleşen tekneler kıyı boyunca,
aynı kahırlı suskunluk içindeler.
Ama baştankara etmemiş hiçbiri,
yutkunsalar da tütmeyen bacalarıyla
yanlarından geçerken Haliç vapuru,
tersane kapılarında midye bağlasalar da
hiçbiri düşürmemiş boynunu,
görüyoruz yanlarından geçerken
en küçük bir rüzgârda bile eşindiklerini,
bir el sağrılarına dokununca
demir tarayıp şahlanacaklar sanki.

VII

Horgören bir el, insan yaşamını
sanki dişlerine tutuyor koskoca bir hızarın,
biçtikçe püskürttüğü yongalardır
eğri büğrü sokaklardan yukarı
tırmanan köhne evler yamaçlarda
ve kıyılara biriken iskeleler.

Artık konuşmayan bir ağzın
sanki yorgun damağında sıralanır
unutulmuş bir dilden birkaç sözcük:
Kasımpaşa, Fener, Halıcıoğlu, Balat,
kiminin söyleyecek kimsesi kalmamış,
kimi ancak belli saatlerde anılır.

VIII

Hepsi de birer anı kıvamında
rastladığımız insanlar.
Sesleri anı olup kalıyor
konuştukları zaman,
gölgelerini tazeleyecek su
kirleniyor durmadan,
kararıyor durmadan düşleri,
özlemleri eskiyor sıcağı sıcağına,
daha doğar doğmaz istekleri
boğulup kalıyor kuşatılmış bir dünyada,
birer anı oluyor geçmiş günlerden
çocukları düşer düşmez ana karnına,
geçmiş ve gelecek günlerden birer anı.
Birer anı kıvamında
'yaşayan' ile 'yaşayacak olan'
Haliç insanlarında.

IX

Bir büyük zincir düşünün
nerdeyse boşanacak,
düşünün hazırladığı gürültüyü
bütün sesleri bastırarak,
öylesine gergin işte
tersaneye yaklaşırken
Haliç üstündeki gökyüzü.

İşte öylesine aydınlık
bilenmiş gelmiş elleri
ilk tersane grevlerinden işçilerin,
bir gemi için değil
bir türkü için
bir ağızdan söylemek için
bir türküyü omuz omuza
salladıkları balyoz
vurdukları perçin
kızağa koydukları omurga.

Kaynak yapıyorlar
ellerindeki aydınlıkla,
ödenmemiş emeğin öfkesi
parlıyor oksijen alevinde,
parlıyor yüzlere tutulan maskelerde
yepyeni bir şafağın haberi,
öylesine duyarlı işte
ayrılırken tersaneden
Haliç üstündeki gökyüzü.

X

Parça parça sökülen karanlık
toprağın derinliklerinden,
şimdi mavnaların karnında
çıkmayı bekliyor yeryüzüne,
çıkmayı bekliyor bir kez daha.

Bir kez daha acıyan tırnak
ağrıyan bel, tutulan omuz
kömür çıkarıyor yeryüzüne,
sökenle taşıyanın imzası
bir kez daha buluşuyor alınterinde.

Kovanına girip çıktıkça mavnaların
sırtlarında küfeleriyle arılar,
oğul veriyor gün ışığı
kömürün içindeki gün ışığı
oğul veriyor karanlıktan aydınlığa.

XI

Yorulmak bilmez kayıklar
iki kıyı arasında,
görünmez ilmiklerle
bir yazgıyı dokuyan
dolmuş kayıkları

Kara sularında Haliç'in
getirmeye çalışanlar
parça parça bir araya
çoktan dağılmış bir güneşi
her gün boğaz tokluğuna

Geçenler karşıdan karşıya
bir dünyayı bırakıp
başlamak için
bir başka dünyaya
sıcak küllerin üzerinden

XII

Iri bir toplardamar gibi
seyirir durur Sütlüce'de mezbaha,
tertemiz havasından doğu otlaklarının
çeker alır bıçağın altına
el değmedik sevincini süt kuzularının,
sabah çiyinde titreşen gün ışığını
çeker alır danaların ürkek alınlarından,
damaklarından çeker alır körpe yeşilin tadını
imzası çoktan silinmiş sinsi bir anlaşma.

Kasların içindeki besleyici diriliği
kana dönüştürüp Sütlüce'den
püskürtür mutfaklara bir atardamar gibi,
çobanların ürettiği kaval sesinden
işlek ellerinden kesimcilerin
kanı emeğe dönüştürüp
püskürtür ara sokakların kasaplarına,
püskürtür paraya dönüştürüp emeği
tıknaz kasalarına celeplerin.

XIII

Silâhtar'da bir el
ışığı üretmek için
ellerden oluşan bir el
dokunmak için düğmelere
sekiz saat üç öğün

Daldırıyor parmaklarını
kömürün karanlığına
yanıyor ocak ısınıyor kazan
avuç avuç kıvılcımı
devşiriyor Haliç'in sularından

Fabrika boyunda bir el
kıyıda toprağın üzerinde
akıyor kayış dönüyor kasnak
fışkırıyor alınterinin ıslığı
çelik telleri çınlatarak

Kamaşıyor parmak uçları
Silâhtar'da bir elin
değdikçe başka tezgâhlarda
başka parmakların ucuna
çiçekleriyle elektriğin

XIV

Bakıyoruz Eyüp sırtlarından
aşağıya doğru kuşbakışı,
ayaklarımızın altında kıvrılan
kırık kanatlı durgunluk
Haliç'in alnı olmalı
yüzümüze vuran sıcak
yansıyor olmalı
çarpıp da Haliç'in alnına
döküm fırınlarından,
çarpıp da sıçrayan ses kulaklarımıza
grev davullarının olmalı,
ve gördüğümüz adacıklar
silinmeye yüz tutmuş
tek tük harfler olmalı
Haliç'in alnında bir yazıdan.

XV

Anlıyoruz
yolu kesilse bile
durmayacağını Haliç'in

istediği kadar çeksin ellerini yeşil
cam önlerine dizilen saksılardan
ağaçlardan çeksin ellerini, yosunlardan

istediği kadar kararsın sular
geçit vermesin gün ışığına
istediği kadar kök salsın batak
daralsın parmakları
gırtlağına sarılan çamurların

döküntü öbeklerine
konup kalksın istediği kadar
açgözlü martılar

Anlıyoruz
durduramayacak Haliç'in akışını
sürükleyip götüremediği artıklar
çürüyüp dağılan gemi leşleri
sinsice biriken zehir
sökülmüş teknelerden

Bölüp de durduramayacak
altından geçtiği köprüler
ve bir hüzün çığlığı gibi
boşluğa açılan ağızları
bırakılmış iskelelerin

Durduramayacak anlıyoruz
akışını denize doğru
bakınca Galata Kulesi'nden

görünce yeniden yaratılmış
gün ışığını akşam olurken
yorgun yüzlerinde emekçilerin

görünce ışımaya hazır
çalışkan ellerinde yeniden

KİMLİKLERİNİZ LÜTFEN

Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü

Birinci basım: 1981, Yazko Yayınları
İkinci basım: 1982, Yazko Yayınları
Üçüncü basım: 1984, Birim yayınları
Dördüncü basım: 1985, Can Yayınları
Beşinci basım: 1990, Yordam Yayıncılık
Altıncı basım: 2000, Yordam Kitapları

●

On dördüncü bin

Her sabah camı açtığımızda
gökyüzü soruyor yukardan
soruyor kim olduğumuzu
adım attığımız her sokak
geçtiğimiz kapılar rastladığımız ağaçlar
dönüş yolumuzdaki akşam rüzgârı

OZANIN GEZİ GÜNLÜĞÜNDEN

BİR İNSAN, BİR DÜŞ

Kentler tanıdım, yaprakları
her sabah sokak sokak açılan
aydınlık bir çiçeğe benzer.
Kentler tanıdım, diz çökmüş
kendini seyretmek için bir ırmakta,
yüzü hâlâ yanar durur
başına gelenlerin utancıyla.

İnsanlar tanıdım, birbirlerine
sırt dönecek kadar ilgisiz,
aynı dertleri paylaşsalar bile.
İnsanlar tanıdım, yaşam boyu
yetecek kadar sevecenlik dolu
bir daha karşılaşmayacağı birine.

Ve tanıyana dek Madam Ella'yı
bilmezdim bir insanın
yüzünde bir kenti taşıyacağını.
Uzaktık karşılaştığımızda
ikimiz de yaşadığımız ülkeden,
kalabalığı arasında bir toplantının.

Önce gözlerini tanıdım,
öylesine yumuşak ve kederli.
Yıllardır dağılmayan bir sis
dağılmaya başlamıştı sanki,
yeniden görüyordu karşısında
yıllardır görmediği birini.

Sonra sesini tanıdım,
alabildiğine ürkek ve dokunaklı.
Türkçe sözcükler iki yanında
iki örgü saç gibiydi yüzünün
özenle saklamıştı okul çantasında
ve söylerken onları yedi yaşındaydı.

Yedi yaşındaydı elli yıl önce
bırakıp giderken İstanbul'u.
O günkü gibi duruyordu belleğinde
düşmanlığı barındırmayan mahalle,
birbiriyle yardımlaşan komşular,
Anadoluhisarı'ndaki çocukluğu.

Anladım ki yüzüme bakarken
beni değil İstanbul'u görmüştü.
Madam Ella için İstanbul
anladım ki yıkılmayan bir düştü,
özlemiydi kardeşçe yaşamanın.
Bu kanlı, bu kıyıcı, bu haksız dünya
elinden alamamıştı bir türlü.

EKSİK BİR ÇAN İÇİN ŞİİR

Karlı bir geceyarısı dışarıda.
Gözlerimi yumuyorum.
Sınır ve engel tanımayan bir rüzgâr.
Silkelendikçe ağaçlar bembeyaz dallarıyla
çan sesleri duyuyorum.

Kampanalar Anıtı
Vitoşa eteklerinde bir tepede
Sofya'ya yakın.
Uğuldasın diye rüzgâr estikçe
getirip diktiği dünya çocuklarının,
uğuldasın diye barış adına
ülkelerinden getirip diktiği çanlar.

Anımsıyorum tırmandığımızı
soğuk bir Aralık günü o tepeye.
Her ülkenin çanında barış
nasıl ses veriyor duymak için
anımsıyorum koştuğumuzu birinden ötekine
değişik ülkelerden gelmiş ozanlar.

Duyuyorum o anda duyduklarımı.
Ustası bir hüner göstermiş her birinin,
kimine görkem vermiş, kimine çeviklik.
Kiminde kıyısız denizlerin uğultusu,
kiminde cıvıltısı gün batarken serçelerin.
Bir tek benim ülkemin sesi eksik.

Biliyorum sona ermeyecek bu şiir.
Bir döküm ocağının körüğü gibi
sesler devşirecek dizelerim,
çıraklık edecek bir ustanın yanında,
tunca işleyip de halkımın özlemini
götürüp asana dek o boşluğa.

VAPTSAROV'A SAYGI DURUŞU

İlerliyoruz
son adımlarını attığı düzlükte
ölüme giderken Vaptsarov'un.
İlerliyoruz
değişik ülkelerden ozanlar
bir sabah
Ekim ayında 1979'un.
İlerliyoruz
aynı yere doğru
değişik ülkelerden,
dudaklarımız sımsıkı
bakışlarımız suskun.

Kimimiz güneşli bir dünyadan
geldik buraya,
kimimizin ülkesinde
çocuklar
hâlâ güneşsiz.
İlerliyoruz
Vaptsarov'un geçtiği yolda,
değişik ülkelerden gelenler
omuz omuza.
Biliyor içimizde herkes
onun geçtiği yoldan varıldı
güneşli dünyalara dün,
güneşsiz olanlara güneş
yine onun geçtiği yoldan varacak.
İlerliyoruz
Ekim ayında bir sabah
değişik ülkelerden insanlar
çenelerimiz kenetli
kirpiklerimiz ıslak.

Ve duruyoruz
delik deşik edilmiş
çiçek bozuğu bir duvarın karşısında
ve kurşuna dizilenleri
bağladıkları direğin
ve ona iliştirilmiş kırmızı bir karanfilin...
Sessizce duruyoruz
karşımızda patlamaya hazır tüfekler
ve kudurgan karanlığı
faşizmin.

Bekliyor kulaklarımız
"ateş!" sesini,
çıkıp gelecek kurşunları
namlulardan.
Gözlerimiz karşıdaki
kırmızı karanfilin gözlerinde.
Ve duyuyoruz birden
patlamayla birlikte havanın
gelip çarptığını göğsümüze.
Saçılıveriyor o anda
birbirinden koparak
bir şarkının dizeleri.

Ve sessizlik
tutup kaldırıyor düştüğü yerden,
söylemeye başlıyor yıllar önce
Pirin'de ezgilenen bu şarkıyı.
Beşiği söylencelerle
ve ninnilerle ırgalanmış bir şarkı bu.
Kağıt ve un fabrikalarında işçilik
lokomotiflerde ateşçilik eden
eline bayrak alan bir şarkı.
Yüreği oğul acısıyla
ve inançla dolu bir şarkı.
Tüm çocukları güneşli bir dünyada
yaşatmak için verilen
onurlu kavganın şarkısı.

Ve değişik dillerde hepimiz
katılıyoruz bir ağızdan
sessizliğin içindeki bu şarkıya,
yumruklarımız sımsıkı
yüreklerimiz coşkun.
Ve sesimizle birlikte gökyüzüne
binlerce güvercin fışkırıyor
düştüğü yerden Vaptsarov'un.

VARNA'DA KENDİMLE KONUŞMALAR

I.

Varna'da zaman akışsız.

Varna'da ne kadar kalırsam
hep o Haziran sabahında olacağım,
hep havalandığı saatte uçağımın.
İstanbul'u aşağıda bırakınca
ülkem sanki silindi yeryüzünden,
sanki gümrükten geçmedi
beni gündelik yaşama bağlayan ilişkiler,
ve adım açığa alındı
kavganın demirbaş defterinde.

Varna'da zaman akışsız.

Varna'da yaşayacağım günler
dizilecek iki kanadı arasına
öncesiz ve sonrasız bir ayracın.

II.

Güller olmalı
Varna'da ilk aradığım.
İlk anımsadığım onlardı
önceki gelişimden.

En sıcak günde bile
yüreğimi serinlettiler
taçyapraklarında ışıldayan
emekçi insanın teriyle.

Ve yüz yüze gelmişçesine
bir partizanın ateşiyle
terlettiler avuçlarımı
en soğuk günde bile.

III.

Varna'da gök
sonuna konulmuş nokta
sessizliği başlatan bir cümlenin.
Açıp kapıyor martılar
suskunlukla dokunmuş
bir yörük kilimi gibi
başımın üzerinde.

IV.

Varna'da akşam saatleri.
Çınlıyor değişik dillerden şiirler
yıkık duvarları arasında
Roma kaplıcalarının.
Görülen bir düş
binlerce yıldan beri,
alıyor bizi de
kanatları altına.

Varna'da şiir
binlerce yıllık ışığı
ortak bir dil aramanın.
Bir türlü kararmıyor
yaz gecesi o yüzden.

V.

Telefonda annemle konuştum.

Yıllar geçip gitmemişti daha,
o sordukça bir susuyordum.
Nerde olduğumu bunca zamandır
bir türlü anlatamıyordum.

Bu kez o sustu ben sordukça,
bıraktığım görüntüyü sordum.
Sözlerimi sordum, kulaklarında kalan.
Nasıl bir şey olduğunu benden ayrılmanın.

Varna'dan annemle konuştum.

2 HAZİRAN DÜŞENLER GÜNÜ BELOGRADÇİK GÖĞÜ ALTINDA LUBOMİR LEVÇEV'İ DİNLERKEN

Bir gözlemevidir ozan –
yalnız bulutlara değil
bakar sıradan bir insanın
günlük dertlerle dolu yaşamına da,
bir yeniyetmeye de bakar
kısalmış paçalarının utancıyla
kalabalık içine çıkamayan.

Bir gözlemevidir ozan –
gökten ateşi indirmenin
coşkusuyla değil yalnız,
açamamış zorladığı kapıyı
açamamış ve iki eli böğründe
kalmışlığın öfkeli hüznüyle de
yoğurur dizelerini kimi zaman.

Bir gözlemevidir ozan –
görür en çıplak toprakta
dolaşan elini rüzgârın,
yalnız tutunmaya çalışan
bir gelincik tohumunu değil
direncin geleneğini de görür
fışkıracak gelincikleri de
bir taşın altından.

Bir gözlemevidir ozan –
soluğunu kattıkça düşenlerin soluğuna
yalnız göklerdeki değil
gözyaşlarının içindeki yıldızlar da
saçar ışıklarını yüreğimize,
yıkar kanımızı aydınlatarak
güneşli ırmaklarla 2 Haziran.

BEŞ ÇAĞDAŞ KİMLİK

BİR UZUNYOL SÜRÜCÜSÜ

I

Ben bir uzunyol sürücüsü
işte yine
üçyüz kilometreye vardı yolum.
İşte yine
her dönemeci alırken
babamı duyuyorum:
"İşinin başında görmeli
/derdi/
kimin kim olduğunu anlamak için!"

Ben bir uzunyol sürücüsü
işte yine
yol uzun
yolcu uykuda.
Hazırlanıyor
baştan çıkarmaya
kıvılcım parmaklı rüzgâr.
İşte yine
kapılsam rüzgâra
duyulmaz olacak motor sesi,
gireceğim koynuna
esmer ve çırılçıplak gecenin.

Ben bir uzunyol sürücüsü
işte yine
yüküm özlem
ve merak.
Kırkı da İstanbul'dan
kırk yolcumun.
Bilet kesmişim
evlerden
sevdalardan
sınırlar ötesine.
İçlerini burkan ayrılış saatine
geride kalanların.
Bilet kesmişim
kabarıp taşan hüzne.
Sularda oynaşan
ve yüreği serinleten renklerine
günbatımının.
Bilet kesmişim
bilinmeze.
Yüzünü ilk kez
açık edene.

Ben bir uzunyol sürücüsü
işte yine
elim tetik
gözüm yolda.
Söz vermişim
yıldızlı
bir yorgan altında
uyanık kalmaya,
ve duvaklarını
kaldırmaya
dağ başlarının.
Söz vermişim
çarpışmaya tuzaklarla.
Özlemlileri
gezginleri
gurbetçileri
varacağı yere vardırmaya.
İşte yine
gaza basmışım
bir akşamüstü
saat tam altıda.

II

Ben bir uzunyol sürücüsü
geçerken kır evlerinin önünden
yeni açmış bir gül çıkar karşıma
ilk kez ben duyarım kokusunu.

Ben götürürüm sınırdan sınıra
haberini hörgüçlü tümseklerin,
kimsenin bilmediği bir uygarlık
durmaktadır birinin altında,
binlerce yıldan beri bekleşen
duvarların ve kemiklerin nabzını
ilk kez ben duyarım parmaklarımda.

Ben bir uzunyol sürücüsü
yolum düştükçe ovalara
sönmeye yüz tutmuş çoban ateşlerinden
çekirgeler alırım avuç avuç
ışığa boğsun diye düşlerini
kara bir uykuda çırpınanların.

Ben bir uzunyol sürücüsü
kimi zaman uzaktan uzağa
seçilmeye başlar bir kentin ışıkları
yolumun üstünde yepyeni bir aşama
şahlanırım yalınyürek
şahlanır altımda araba.

Kimi zaman koskoca bir anıt
tek başına bir alanın ortasında,
sorarım kendi kendime geçerken
kimse görmezse onları
anıtların anlamı ne?

Kimi zaman da bomboş bir sokakta
dönen bir işçi gece vardiyasından,
karşılaşırız dopdolu bakışlarla
ikimizin de varacağı yere
varmamış yolları daha.

İKİ YÖNLÜ RÜZGÂR

Kara bir bezin üstüne çizilmişti
yıllar önce İstanbul:
Vakti ve mevsimi gösteren öğle sıcağı,
vapur düdükleri uzaktan uzağa,
satıcı seslerini aralayarak
kulaklara çarpan kornalar,
yem atıldıkça güvercinlere
konup kalkan kanat şakırtıları,
cami içlerine biriken serinlik,
minarenin birinden birdenbire
göğü avcuna almak istercesine
yükseliveren ezan...

Dikerdim kara bir bezin önüne
suretini alacağım insanları,
bir uçtan bir uca ak harflerden
başlarının üstünde bir kemer,
ürkütmekten korkarak harfleri
dururlardı uysal, özenli
altında İ S T A N B U L yazısının,
çekidüzen verirlerdi yüreklerine
okunaklı çıksın diye suretleri...

Kaçışan üveyikleri yakalardım
ürkek bir genç kızın kaşlarında
ter içinde kalırdı saç dipleri,
bir babanın yanında iki oğul
solukları göğüslerinde, dimdik
yakalardım duydukları güveni,
düşü yakalardım, kaygıyı yakalardım
savrulmuş bakışların altında
çiğnenmiş bıyıkların altında,
bir onulmaz vakti gösterirken
bileklerindeki saat izinli askerlerin...

Bir yabancı bakış hatta bir keresinde
dumanlı doruklardan, uzak yollardan
ne zaman inecek belli değil yeryüzüne,
nasıl tutacak belli değil ellerini,
belli değil nereye yürüyecek, nerde duracak
bir türlü sığmaz üç ayaklı kutuya,
ben geri çekildikçe o üstüme gelir
sureti bir türlü yansımaz ak kağıda...

Hatta bir başka kez, yıllar önce,
kirpikler arasında uçuşan uyku
merceğimin önüne gelip durdu,
sonra bırakmayan görüntüler
doyasıya uyuması için bir çocuğu,
sonra balonlar yansıdı görüntüye
fabrika bacalarının göğe savurduğu...

Sonra gitgide uzaklaştım ayakaltı köşelerden,
bir rüzgâr esti nişanlılarla, gezginlerle
gurbete çıkan taşralılarla, acemi erlerle aramda,
sonra yerimden oldum, bir rüzgâr itti beni
duvarları dibine sapa mesçitlerin, gölgeli avluların,
sonra gitgide azaldı yolunu gözlediğim azık...

Belki de anlamazdım neden esti o rüzgâr
tezgâh başından yeni fırlamış biri
gelip durmasa bir öğle üstü merceğin önüne,
paydosta vakti olmamış değişmeye üstündekileri
vakti olmamış yüzünü ve ellerini yıkamaya
her yanı leke içinde, ama yine de neşeli
bir elinde kırlardan yeni derlenmiş
sapsarı bir katırtırnağı demeti...

O gün bugündür durduğum yer değişti
üç ayaklı kutuyu indirdim omzumdan
yırtıp attım arkadaki kara bezi
alanlara çıktım, arı kovanı işyerlerine
Galata Kulesi, Hilton, Boğaz Köprüsü
camiler, saraylar, ak köpük martılar
çizili değil artık karşımda İstanbul
birlikte esiyoruz, karşımda değil rüzgâr...

ÖZVERİDEN BAŞKA ADI OLMAYANA ŞİİR

Nicedir gözlerimi kapayınca
gülümseyen bir dal görüyorum,
kırgın ağaçlar arasında
dipdiri bir dal –
        ilkyazdan koşup gelmiş
        soluk soluğa.

Nicedir terlediğini görüyorum
gün ışığının
        alnında.
Gövertmeye hazır
incecik elleri
        neyi tutsa.
Yan yana getirdiği sözcükler
öyküdeki kaval gibi –
        susamış koyunları ırmağa sürüp
        karşıya susuz geçiren.

Nicedir gözlerimi kapayınca
bir gece treninde yan yana
konuşuyoruz sabaha kadar
şiirin ilmiklerine karışıyor
yitirip yitirip bulduğumuz
heyecanlı ve inançlı aydınlıklar.
Bir başka gecenin sabahında
otobüsten iniyoruz, kar diz boyu,
buz tutmuş yollarından Ankara'nın
dostlukla açılan kapılara varıyoruz
bir gülümseyişin yarısı onun ağzında
yarısı kapıyı açanın.

Nicedir gözlerimi kapayınca
dinmek bilmeyen bir yağmur
yürüyen bir kalabalık Tünel'den Taksim'e –
genç ölülerden birinin tabutudur
bir gül dalı gibi omuzların üzerinde.

Nicedir gözlerimi kapayınca
kollarında ateşrengi kolbağları
fışkırıp göğüs dolusu şarkılardan
dağılıyorlar alanlarına kentlerin
kürsüler kuruyorlar bayraklara sarılı
nöbetini tutuyorlar göze görünmeyenin
– dergileri katla, çöpleri dök
adresleri yaz, ortalığı süpür –
damar damar bağlandıkları bir gövde
her öğün kurdukları bir özveri sofrası.

Nicedir gözlerimi kapayınca
gülümseyen bir dal görüyorum
filizlendiği ağacın şimdi dışında.
Tartışmaktan esirgenmiş bir kararı
tartıştığı için dışında.
Yüzüne vurduğu için yanlışını
eleştiriden korkanların.

Ey özveriden başka adı olmayan
sandılar ki hiç iz kalmayacak ardında
bir odadan çıkar gibi çıkacaksın dışarı,
sandılar ki ulaşmayacak dudaklarına
söylediği şarkılar başka ağızların,
bir çarpı işareti, sandılar ki o kadar!

Oysa bir okyanusa dönüştüğünü
nicedir biliyoruz tek tek damlaların
bir yapı kurulduğunda nicedir
tarihe geçtiğinde bir olay
bir sözcüğün değiştiği vakit anlamı
biliyoruz yan yana geliyorlar
        bilinmeyen binlerce el
        bilinmeyen binlerce çaba
        bilinmeyen binlerce soluk
hem okyanus oluyorlar, hem okyanustan bir damla
bir gülümseyiş olarak vuruyor
bu bilincin ışığı insanların dudaklarına.

Gülümseyen bir dal görüyorum
nicedir gözlerimi kapayınca.

SONRA BİR GÜN

Ben bir kılavuzum
bakmakla görmek arasında

Ben bir kılavuzum
yılların bilediği

İşim gücüm
görünür kılmak
bakılan her şeyi

Bilmiyordum
dünyaya susadıklarını
gezginlerin
önlerine düşüp
kılavuz olmadan önce

Bilmiyordum
bir kenti gezdirmenin
bir yazgıyı açıklamak olacağını
kulak vermeden önce
ne söylediklerine
anıtlarla çeşmelerin

Evet bilmiyordum
neler anlattığını
şu kulenin
şu oymaların
şu sedef çekmecenin
görmüyordum baksam bile
kime karşı
kaçıncı yüzyıldan
kimin eliyle
bakılanla görüleni ayıran
bir peçe vardı hepsinin yüzünde

Sonra bir gün
çekildi peçe
neye baktımsa
başladım görmeye

Sonra bir gün
başladım dile getirmeye
bakıp da gördüklerimi:
"Korunmak için yaptırıldı şu kule
Ceneviz saldırısından"
"Ondördüncü yüzyıldan şu oymalı kapılar"
"Sultan Orhan kestirdi şu gümüş sikkeleri
Bursa'daki saltanatında"

O çarşı senin, bu saray benim
yıllar yılı dolaştım durdum
anlattım durdum İstanbul'u
aktararak dillerine
başka ülkelerden gelenlerin

Kanlı canlı Almanlarla
konuşkan İtalyanlar
deliyürek kızlarla
ağırayak yaşlılar
otellerine dönerken
her akşam doygun, sevinçli
ben de yolunu tuttum evimin
doğrulttum gündeliğimi

Sonra bir gün
anladım ki çekilmesi gereken
bir peçe daha var
bakılanla görülenin arasında

Murassa bir kılıcı övüyordum
soğuk benizli kuzeylilere
bir akşamüstü
sayıp döküyordum
nasıl dövmüş çeliğini
baş silâh ustası sarayın
birden
bir aydınlık içinde kaldım
yeni kesilmiş insan gırtlağının
açılıp kapandığını görmeye başladım
arkadaki duvarda
görmeye başladım birden
fışkırmaya hazırlandığını kanın
birikerek hışırtılarla
kesik gırtlağın ucunda

Başladım o günden sonra
bir peçeyi daha kaldırmaya
baktıklarımın yüzünden
bir kılıç çıkınca karşıma
başladım tutan eli de
kesilen gırtlağı da
fışkıran kanı da anlatmaya

BİR YANIM GÖÇEBE
BİR YANIM ÇAĞDAŞ

İçimde bir rüzgârla
yola çıkmıştım az önce.
Kapamıştım evimin kapısını,
geride kalmıştı Asya –
bin şu kadar yıl geride.
Ama esiyordu yeleleri hâlâ
bir yamaçtan aşağı
süzülürken göçebe atlar,
esiyordu karışarak
deri ve ter kokularına
ve ışıldayan bozkır güneşine
elmacık kemiklerinde atalarımın.
İçimde o rüzgâr
güneşli bir Nisan günü
bin şu kadar yıl sonra.

Anımsıyorum o günü.
Evden çıkışımı anımsıyorum.
Aynı yollardan geçmiştim
yürüyerek,
vapura binmiştim anımsıyorum.

Hem sıradan bir gündü, hem değil.

Aynıydı evden çıkışım,
aynıydı geçtiğim yollar,
vapurun iskeleye gelişi,
bir selâmı değiştirişim bir gazeteyle.
Oturduğum yer bile belki.

Hem sıradan bir gündü, hem değil.

Yıkanık İstanbul görüntüsü
pırıl pırıldı karşımda.
Lodos yoktu, tortusuz bir hava.
Üstünde bir cambaz gibiydim
iki kıyıyı birleştiren
deniz çizgisinin.
Hem belliydi, hem belli değil
uzaklaşıyor muyum birinden
yoksa yaklaşıyor muyum ötekine.

İki kıyı arasında değil de sanki
iki duyarlık arasındaydı yolculuğum.
Gördüğüm, işittiğim, dokunduğum her şey
gerilen bir tel gibi
yansıtmaya hazırdı bugüne
yüzyıllar öncesinin titreşimini.

Onca görüntü arasında örneğin
gözlerimi alıyordu bir dam.
Bakıyordum, kiremitlerden,
el değmemiş kırmızılığı
ilk döşendikleri günün,
vuruveriyordu dünyaya.

Ya da çözünük kara saçlarını bir kız
bir yandan bir yana aktarsa sırtında,
görüyordum çakan o gizli şimşeği.
Döndürüverse bileklerini
kalabalık arasında bir kadın,
görüyordum sıçrayan kıvılcımı bileziğinden.

İplik iplik olmuştu bütün sesler,
ayrılmıştı birbirinden.
Çıkıp geliyordu örneğin bir sözcük
itip kakarak öteki sözcükleri,
ele veriyordu usulca
utançla sakınılmış bir cümleyi.

Neye dokunsa parmaklarım
ele veriyordu pürüzler
yaşayanı en küçük ayrıntıda.
Eriyip gitmişti birdenbire
alışkanlığın gerdiği zar
nesnelerin ve sözcüklerin üstünden.

Hem sıradan bir gündü, hem değil.

Duydum yolculuk ettiğimi
şimdiyle gelecek arasında.
İçimde titreşen bir rüzgâr
bin şu kadar yıldan beri
ve çağdaş bir esinti dudaklarımda
Lubomir Levçev'in dizelerinden.

Duydum geçmek olduğunu göçebeliğin
bir gökkuşağı altından her sabah,
görülen işitilen dokunulan her şeyde
yalnız o günü yaşamak olduğunu,
ve saklamak olduğunu derinlerde bir yerde
bir gün geri dönme umudunu.

Ve duyurdu
Levçev'in bir şiiri,

"Ne zaman
geriye giden
bir yol bulsam,
içimde bile
olsa o yol,
yakıyorum o yolu
hemen"

dedirten duyguyu.

Ve önünden geçtiğim zindanın
taş duvarları arasında boğulan
bir çığlık duyurdu bana
çağdaş soluğunu yüzyılların.
Yüzyıllar öncesinde bir insan
biliyordu duyulmayacağını
yankılanmayacağını bir daha
hiçbir kulakta hiçbir zaman
biliyordu ve yenilmiyordu bunun kederine
biliyordu ve göze alıyordu
bir çığlığa dönüşmeyi duvarlar arasında
göze alıyordu teslim etmemek için
yüreğinin kandilindeki özgür alevi.
Duydum içime çektiğim havada
güneşli bir Nisan günü yüzyıllar sonra
çağdaşı olduğumu o insanın.

İÇİNDEKİLER

Sunuş / 5-6
Gül Yordamı / 7-34
Ölü Bir Yaz / 35-54
Tutsak Kan / 55-84
Kavganın Yüreği / 85-124
Yaşadığımız Günlerin Şiirleri / 125-172
Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya / 173-226
Geceye Karşı Söylenmiştir / 227-274
Kimlikleriniz Lütfen / 275-318

"Kemal Özer'in **Gül Yordamı** adlı kitabını, bilmem, okudunuz mu? Bence, genç şairlerin en önemlilerinden biri Kemal Özer. Hele bir Türk şiir geleneğinin varlığını sezmiş, anlamış olması çok umut verici." *(Memet Fuat)*

"**Gül Yordamı** şiirimize, biraz biçimci ama, işçilik ve görüntüler bakımından çok temiz şiirler getirdi." *(Turgut Uyar)*

"Toplumcu bir dünya görüşüyle bütünlenen **Kavganın Yüreği,** Kemal Özer'in şiirsel kişiliğinde bir patlamadır." *(Adnan Binyazar)*

"Özer'in **Yaşadığımız Günlerin Şiirleri**'ni okursanız, yaşadığımız günlerin anlamını duyarsınız." *(Oktay Akbal)*

"**Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya**'da güncel şiirler yer almıştı. Doğuda yöneticilerin halka uyguladığı zorbalıklar, vurulan devrimciler, halkı kandırmaya koyulan politikacılar, eyleme girişen işçiler, eylemleri kanla bastırılanlar, yabancı ülkelerde kurşuna dizilen devrimciler..." *(Konur Ertop)*

"**Geceye Karşı Söylenmiştir**'in niteliğini kısaca anlatmak istesem şöyle diyebilirim: Kemal Özer duyarlığı artı toplumcu gerçekçilik. Ve eşit usta işi ürünler." *(Doğan Hızlan)*

"Dünyaya değişik açılardan bakma, insanoğluna yeni duyarlıkların kapısını açma çağlar boyunca ozanlığın işlevi olmuştur. Gerçeğin sınırını aşma, yaşamın akışına yeni anlamlar yükleme de. Kemal Özer öteki yapıtlarında olduğu gibi **Kimlikleriniz Lütfen**'de de bu tutumunu sürdürüyor." *(Emin Özdemir)*

"Kemal Özer Şiiri, bugünden geleceğe akan bir insanlık bildirisidir. Kemal Özer Şiirinde bugünün insanı geleceği görürken, geleceğin insanı da geçmişini görecektir." *(Cengiz Gündoğdu)*

XX. Yüzyıldan Duvar Kabartmaları

Kemal Özer'in 1959-1981 arasında yayınlanmış Gül Yordamı, Ölü Bir Yaz, Tutsak Kan, Kavganın Yüreği, Yaşadığımız Günlerin Şiirleri, Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya, Geceye Karşı Söylenmiştir ve Kimlikleriniz Lütfen adlı 8 kitabı topluca sunuluyor bu ciltte. Tek tek bakıldığında hem yaşanan günleri, hem ozanın bakışını yansıtan bu kitaplar, bir araya geldiklerinde XX. Yüzyılın ikinci yarısına yapılan tanıklığı da üstleniyorlar. Tıpkı geçmiş zaman sunaklarını çevreleyen duvar kabartmalarının kendi çağlarına yaptıkları gibi.

ISBN 975-524-053-5 (TK)
ISBN 975-524-054-3
9 799755 240540

yordam kitapları